

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ñoo Roma

Ká'an Pablo ndisá'án

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kéchóoin noo Jesucristo, ta nì nakana na yu'u kakuu iin apóstol, chí nì taó xóo na yu'u ña kanooi kastó'in xí'ín ñayuu sa'á to'on va'a Ndios. ² Ta to'on yó'o kíán ña nì ka'an Ndios kee na nda rá sa na'á, ta profeta na nì taa naan noo tuti ií mií ná.

³ Ta to'on va'a yó'o ká'an sa'á de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo. Nì kii na tein na ve'e rey David, sa'á ñoo nì kaki na kúú ná iin taa. ⁴ Ta xí'ín ndée mií Espíritu ií Ndios nì na'a ña Jesús kúú de'e Ndios, chí nì danátaki ñaá ná tein na nì xi'i. ⁵ Ta sa'a Jesús nì ni'i ndú ña manì ña kakuu ndu apóstol, dá kane'e ndu to'on na noó ñayuu ndéi iin ní kúú ñayúú yó'o, dá natiin kuú ná ñaño'ó sa'á ña kandeé iní ñaá ná, ta kueídó'o ñaá ná. ⁶ Ta tein ñayuu ñoo ño'ó ta'ani ndo'ó, chí nì nakana Ndios ndo'ó ña kakuu ndó kuendá Jesucristo.

⁷ Ta ká'an yu'u ndisá'án xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Roma, na kú'u ini Ndios sa'a, na nì nakana na kakuu ñayuu mií ná. Ta mií tatá yo Ndios xí'ín sato'o yo Jesucristo ná kee ña manì xí'ín ndó, ta naki'o na ña ná koo va'a ini ndo.

*Kóni Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi ñoo
Roma*

8 Ta dinñó'ó ka náki'oi ndivé'e noo Ndios xí'ín kuu Jesucristo sa'a iin rá iin ndó, dá ch̄i sa iin níi kúú vá ñayúú ní'i tó'on na ña kándéé iní ndo Jesús. 9 Ta noo mií Ndios kéchóoin xí'ín ndino'o inii dána'i to'on va'a ña ká'an sa'á de'e na, ta noón kúú na xí'o ndaa kuendá sa'í, ña daá kuití vá xíkai ña maní noo ná sa'a ndo. 10 Ta noo ká'in xí'ín ná, seí nda'íi noo ná ña tá kóni mií ná, dá ná saai korni'inii ndo'ó. 11 Dá ch̄i kóni saai kande'í ndo'ó, ta chindeéi ndo'ó, dá ni'í ndo ña va'a noo Espiritu ii Ndios, dá kandita toon cháá ka ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó, 12 dá ná naki'o tá'an yó tandeé iní noo iin rá iin yó noo ña ndaa kándisa yó, ch̄i iin nóo kúú vá ña kándisa yó.

13 Ñani miíi, kóni ña kana'á ndó ña sa kua'á nda'o ta'ándá ni ka'in saai kande'í ndo'ó, tído nda viti ió ña'a chítuu yu'u ña saai. Ch̄i kóni keei iin choon va'a tein mií ndó tát'o'on k̄i'o ni keei tein dao ka na ko kúú na Israel.

14 Dá ch̄i miían ndúsa kánian dána'i noo ñayuu ká'an yú'u griego, xí'ín noo na ko ká'an yú'u griego, xí'ín na ndichí, xí'ín na ko ndichí. 15 Sa'á ñoó kóni k̄ií saai kasto'in xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Roma xaan, sa'á to'on va'a Jesús.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo Jesús

16 Ta ko xíka'an nooi ká'in sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, dá ch̄i xí'ín to'on yó'o dáka'ki Ndios ndidaá kúú ñayuu kándisa ñaá. Ta dinñó'ó noo na Israel ni kasáa to'on va'a yó'o. Ta ni kasandaá ta'anian noo na ko kúú na Israel. 17 Dá ch̄i to'on va'a yó'o ká'an sa'a ndí k̄ián kee yó, dá kándoo vii yo noo Ndios, ch̄i kándoo vii yo noo ná sa'á iin tó'on

din_i ña kándéé iní yo Jesús. Dá ch_i di'a kaá tuti i_i mií Ndios: “Na n_i kandoo vií noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, noón kúú na kataki chíchí.”

Ká'an Pablo ña ndidaá ñayuu kómí kuachi noo Ndios

¹⁸ Ta ña xído ini Ndios kí nda induú sata ndidaá kúú ñayuu kée ña kini, xí'ín na xíxi ini, ch_i xí'ín ña kini kée na chítuu na ña ndaa sa'a Ndios. ¹⁹ Ta ña kánian kana'á ná sa'a Ndios, sa ná'á vá ná ña, dá ch_i mií Ndios n_i xí'o ña n_i kandaá ini na sa'án. ²⁰ Ta va'ará o kúu ta'on koni yo choon ká'ano né'e na xí'ín noo yo, ta va'ará o kúu ta'on koni yo ña kúú ná Ndios, tído kánian kana'á yó ña miían ndaa ió na, ta né'e na choon, ch_i nda rá n_i kasá'á sa'a ñayuu yó'o xí'o na ña kandaá ini yo ña dión kíán, ch_i xini yo ndidaá kúú ña n_i kava'a na. Sa'á ñoo ni iin tó'ón ñayuu o kúu kaa ña ko ná'á ná sa'a Ndios.

²¹ Ta va'ará ná'á ná ña ió Ndios, tído ko ndáño'o ta'on ñaá ná tát'o'on k_i'o kánian kee na, ta ni ko náki'o na ndivé'e noo ná. Di'a xini ndi kuú vá ña'a ko chóon nákani ini na, ta n_i ndukáxi níoo ná, ch_i n_i nakuín naá vá ñaxintóni ná. ²² Kée na mií ná ña kúú ná ñayuu ndichí, tído n_i nduxixi di'a na, ²³ ch_i n_i dankoo na ña keká'ano Ndios, na ió kuií. Dá n_i kasá'á keká'ano na na'áná ña, tá'an ra xí'i, xí'ín na'áná laa, xí'ín na'áná kirí komi sa'a, xí'ín na'áná kirí xíka t_i.

²⁴ Sa'á ñoo n_i naki'o ñaá Ndios noo ndidaá kúú ña kini, tá'an ña kátóó téi ñayuu ñoo kee na. Sa'á ñoo ndéi iin rá iin na kée na ña ka'an noo xí'ín ñi ná. ²⁵ Ta n_i dankoo na ña ndaa sa'a Ndios, ta n_i kandísa na ña to'ón, ch_i xí'o na ñaño'ó, ta ndáño'o na ña n_i kava'a Ndios, ta ko ndáño'o na mií Ndios,

na n̄i kava'a ndidaá kúú ña'a, na daá kuití kánian natiin ñañó'ó. Díon ná koo.

²⁶ Ta sa'a ña kée ñayuu ña kini ñoó, sa'a ñoó n̄i naki'o ñaá Ndios noó kuachi ka'an noo. Ch̄i nda na ñá'a n̄i ñankoo tát'o'n k̄i'o n̄i saki Ndios ña naki'in tá'an na x̄i'ín iin ña kande na. Di'a n̄i naki'in tá'an daá ñá'a mií ná ndéi na kée na kuachi ka'an noo.

²⁷ Ta díon ta'ani kée dao ña, ch̄i n̄i ñankoo ta'ani ra tát'o'n k̄i'o n̄i saki Ndios naki'in tá'an ra x̄i'ín iin ñá'a kande na. Dá n̄i kasá'a kátoó x̄ixi ra kud̄i ra x̄i'ín ña x̄i'ín rá, ch̄i yá'a ra kée ra kuachi ka'an noo x̄i'ín daá ña mií rá. Sa'a ñoó n̄i tá'í rá ña ndo'o naní níó rá sa'a kuachi kée ra.

²⁸ Ta sa'a ña k̄o ní x̄i'ín na taó kuendá na Ndios, sa'a ñoó n̄i naki'o ñaá Ndios noo ndidaá kúú ña kini nákanini ñaxintóni ná, dá ná kee na ña k̄o kánian kee na. ²⁹ Ch̄i n̄i ñakutí ná ño'o ndidaá kúú ña'a k̄o vá'a, ta kée na kuachi ka'an noo x̄i'ín ndi ndáa mií vá ñayuu, ta saá ini ña, ta kátoó nda'o na kakomí ná ña kuiká, ta kée na ña kini x̄i'ín dao ka ñayuu, ta u'u ini ña, ta sa'ání ña nd̄ji, ta dandaá ña dao ka ñayuu, ta danda'í ña ñayuu, ta ch̄inani kini na dao ka ñayuu, ³⁰ ta ká'an u'u ña sa'a dao ka ña, ta kava'a na kuachi sa'a ñayuu, ta x̄iní u'u ña Ndios, ta koó ñañó'ó ná noó ñayuu x̄i'ín ná, ta ká'an ná ña kúú ná ñayuu ndáya'i, ta ió táyí ini ña, ta ndúkú ná kee na ña kini saá, ta k̄o seídó'o na tatá ña x̄i'ín naná ña, ³¹ ta kúú ná ñayuu ndeé to'on, ta k̄o kée na to'on ká'an ña, ta k̄o kú'u ini ña sa'a ni iin ñayuu, ta k̄o ió nda'í ví ini ña x̄i'ín dao ka ñayuu, ta koó ña x̄i'o ká'ano ini noo ná. ³² Ta sa kandaá ini ñayuu ñoó sa'a choon n̄i sa'anda Ndios, ta kandaá ta'ani ini ña ña ñayuu kée díon kánian kuu. Tído yá'a īi vá mií ná kée na ña kini ñoó, ta kadij̄ ini ña tá kée dao

ka ñayuu ña kini ñoó.

2

Kéyiko ndaa Ndios sa'a ndidaá kúú ñayuu

¹ Ni iin tó'on ña maní o kóo sa'a ndo'ó tá dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu. Kó né'e tandiní ndá yoo kúú ndo'ó, dá chí tá dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu, dá kían dátaí kuachi ndó mií vá ndó, chí dión ta'ani yá'a mií ndó. ² Ta sa ná'á vá yó ña kéyiko ndaa Ndios tá dándó'o na níó ñayuu kée dión. ³ Ta nakani va'a ini ndo, chí dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu, tído kí'o dión ta'ani yá'a mií ndó. ¿Á ká'an ndó ña káki ndó noo keyiko Ndios sa'a ndo? ⁴ O sa kú'ichi ini ndo koni ndo ña va'a kée Ndios, chí va'a nda'o ini na, ta ndáti na, ta kueé ió ini na. ¿Á kó ná'á ta'on ndó ña va'a nda'o ini na, chí kóni na ña nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó? ⁵ Tído sa'á ña kúú ndó ñayuu saá ini, ta sa'á ña kó kóni ndo nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó, sa'á ñoó ndukua'á ka ví tandó'ó ndo'o ndó tá ná kasandaá kuú kasa Ndios keyiko ndaa na sa'á ndidaá ñayuu, ⁶ chí chiya'i na noo iin rá iin ñayuu táto'on káa ña ni kee na. ⁷ Ta ko'on na kí'o na ña kataki chíchí ñayuu ndi'i ini kée ña va'a, chí ni ndukú ná ñaño'ó noo Ndios, ta ni ndukú ná ña ka'an va'a Ndios sa'a ná, ta ni ndukú ná ña kandeí chíchí ná. ⁸ Tído dándó'o Ndios níó ñayuu dí'inda sa'á ña xido ini na xiní ñaá ná, ta dión ta'ani kee na xí'in na kó seídó'o ña ndaa, chí ndíko cháá ka na ña kó kían ndaa. ⁹ Ndo'o naní níó ndidaá ñayuu kée ña kini kuú dáá ñoó. Ta dinño'ó ka na Israel ndo'o dión, ndi'i daá, dión ta'ani ndo'o níó na kó kúú na Israel. ¹⁰ Tído na kée ña va'a natiin na ñaño'ó noo Ndios, ta va'a ka'an Ndios sa'a ná,

ta ni'i ná ña koo va'a ini na. Dinñó'ó ka na Israel natiin ña va'a yó'o, ndi'i, dá natiin na kó kúú na Israel ña. ¹¹ Dá chī ni iin ñayuu kō mánī cháá ka noo Ndios, chī iin nóo kúú vá ná noo ná.

¹² Ta ndi ndáa na kō ná'á ley Moisés, ta ni ya'a na ni kee na kuachi, noón kúú na naá sa'á kuachi kée na, va'ará kō ná'á ná ley ñoó. Tído ndidaá na kómí ley yó'o yá'a ta'ani na kée na kuachi, sa'á ñoó keyíko sa'a ná tát'on kī'o dándáki mií ley. ¹³ Chī o kándoo vii ta'on ni iin ñayuu noo Ndios sa'á ña seídó'o oon na choon sa'ándá ley. Sava'a na kée choon sa'ándáan, noón kúú na kandoo vii noo Ndios. ¹⁴ Tído na kō kúú na Israel, kō kómí ná ley ni xi'o Ndios noo Moisés. Tído tá kée na dao choon sa'ándá ley Moisés xí'ín ña nákani ini na, dá kían ná'a na ña ió ta'ani iin ley noo ná, va'ará kō ná'á ná mií ley Moisés. ¹⁵ Ta xí'ín ña kée na ná'a na ña ió iin ley níó ná, ta ñoó kían kedaá xí'ín ná, dá kandaá ini na á ni kee na ña va'a o koó. Sa'á ñoó ley nákaa ini ñaxintóni ná dátai kuachi ñaá, ta ñoó ta'ani chindeé ñaá ¹⁶ tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu xí'ín ndá'a Jesús, chī keyíko na sa'a ndidaá kúú ña'a ni kede'é ñayuu tát'on kī'o kua'an to'on va'a sa'a Jesús, ña ni daná'i noo ndo.

Kō seídó'o ta'on na Israel ley Ndios, kaá Pablo

¹⁷ Ta ndo'ó, chínaní ndó mií ndó ña kúú ndó na Israel, ta kándéé ká'ano ini ndo ley Moisés. Ta chíndaya'i ndó mií ndó ña kúú ndó na ñoo Ndios. ¹⁸ Ta kaá ndo ña ná'á ndó ndí kían kóni Ndios kee ndó, ta kaá ndo ña dána'a ley ñoó noo ndo ndí kían va'a kánian kee ndó. ¹⁹ Ta ká'án ndó ña ti'a ndó tiin ndaa ndo na kō túu noo, chī ká'án ndó ña kúú ndó iin ña tóon noó ñayuu kō ná'á Ndios. ²⁰ Ta kaá

ndo ña ti'a ndó dána'a ndo noó na ko kátóni iní, ta ti'a ta'ani ndó dána'a ndo noó na ko ná'á tát'on k̄i'o kée ndó xí'in takuálí. Ta kaá ndo ña noo ley kómí ndó ndidaá ña ndichí xí'in ña ndaa sa'a Ndios. ²¹ Ti'a va'a ndó dána'a ndo noo dao ka ñayuu, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ko tí'a ndó dána'a ndo noo míí ndó, tá dáá? Dá ch̄i dána'a ndo ña ko kánian kí'in kuí'íná ná. Ta, ¿ndiva'a kí'in kuí'íná ij ri míí ndó? ²² Ta dána'a ndo ña ko kánian ya'a na kee na kuachi xí'in na ko kúú yíi ná o ñadi'í na. Ta, ¿ndiva'a kée ij ri míí ndó dión? Tá miían ndaa ndisa káñó'ó ndó yokó, ¿ndiva'a koku'u ndó ini ve'e ño'an, ta kí'in kuí'íná ndó ña kuiká ñó'o inian? ²³ Kúryíi nda'o ndó sa'á ña kómí ndó ley Ndios, sa'á ñoó, ¿ndiva'a kánda'a ndo ñaño'ó Ndios sa'á ña ko seídó'o ndó choon sa'ándaañ? ²⁴ Ta ndaa va ká'an tuti ij Ndios, ch̄i di'a kaáañ: “Ká'an ndava'a na ko kúú na Israel sa'a Ndios kée ndo'ó.”

²⁵ Miían ndaa ndáya'i ña ni ta'anda ñíi ndo tá seídó'o ndo'ó choon sa'ándá Ndios. Tído tá ko seídó'o ndó choon sa'ándá Ndios, dá kían kúú ndó tát'on ñayuu ko ní ta'anda ñíi. ²⁶ Tído ñayuu ko ní ta'anda ñíi, xían nani kée na choon sa'ándá ley Ndios, noón di'a kúú ñayuu Ndios, va'ará ko ní ta'anda ñíi ná. ²⁷ Ch̄i tá seídó'o ñayuu ko ní ta'anda ñíi choon sa'ándá Ndios, ña yó'o xí'o ña kánda'a ini ndo ña kánian dándó'o Ndios ní'o ndo, dá ch̄i va'ará kómí ndó ley Moisés, ta ni ta'anda ñíi ndo, tído yá'a ndó noo choon sa'ándá ley ñoó. ²⁸ Dá ch̄i ko kúú yó na Israel ndisa sa'á ña ni ta'anda ñíi yo, ch̄i o duú ñíi yo kédaá xí'á, dá kúúo na ñoo Ndios. ²⁹ Dá ch̄i ñayuu miían ndaa kuiti kúú na Israel, noón kúú na ndino'o iní na seídó'o na Ndios. Ta ní'o na kían ná'a

ñā kúú ná ñāyuu Ndios, chī ndino'o ini espíritu ná kándisa ñāá ná, ta kō kándéé ini nā ley. Ta náta'an ini Ndios xiní nā ñāyuu kée dión, va'ará kō náta'an ini ñāyuu xiní ñāá ná.

3

¹ Ta, ¿á iin ñā ndáya'i kíán ñā kúú yó nā Israel? Ta, ¿á iin ñā ndáya'i kíán ñā nī ta'anda ñī yō viti?

² Jaan, ñā ndáya'i nda'o kíán, chī chindeé nda'o ñā yō. Ta mií ñā ndáya'i cháá ká kíán nī xī'o Ndios to'on na noo yō, nā Israel. ³ Tído, ¿ndi koo viti, chī dao nā ñoo yō kō ní seídó'o ta'on na choon nī sa'anda Ndios noo ná? ¿Á ñā yó'o kóni kaa ñā dánkoo ta'ani Ndios to'on nī xī'o na noo yō? ⁴ Koo, kō ta'ón dión kíán. Di'a íin toon Ndios xí'ín ñā nī kaa nā kee na, va'ará ndidaá ñāyuu nī kandōo kúú ná nā to'ón, chī di'a kaá tuti iī Ndios:

Ndidaá ñāyuu kandaá ini ñā kée ní táto'on kī'o nī ka'ān ní kee ní, sa'á ñoo tá ná ka'ān kuáchi nā sa'á ní, dá kíán kandōo ní kakuu ní nā nī kandéé.

⁵ ¿Ndi ká'án ndo'ó viti? Tá kuáchi yó kedaá xí'ín dao ká ñāyuu, dá kandaá ini nā ñā íin ndaa Ndios xí'ín to'on nī xī'o na noo yō, ¿á ñā yó'o kóni kaa ñā kō kánian dándó'o Ndios nío yō? Koo, dá chī dión nákanini taa ñayuú yó'o. ⁶ Tído kō ta'ón dión kíán, dá chī tá ná o dándó'o Ndios nío yō sa'á ñā kini kée yó, dá kíán, ¿ndi koo keyíko ndaa nā sa'á dao ká ñāyuu ndéi ñayuú yó'o, tá dáá? ⁷ Tído, tá kuáchi kée ndu kíán kedaá, dá ná'a ñā íin ndaa Ndios xí'ín to'on nī xī'o na, ta nátiin nā ñāñó'ó noo dao ká ñāyuu, ¿ndiva'a dándó'o na nío ndú sa'á kuáchi kée ndu, tá dáá?, kaá dao ndó. ⁸ Tá dión kíán, dá kíán, ¿á kaa yō

ñā kuu kee yó ñā kini, dá ná natuu ñā va'a? Ta kaá dao ñayuu ñā dión dána'a ndu, chí kátoó nā dátúú ñáá ná, tído miían ndaa ya'i nda'o chiya'i na noo Ndios sa'á ñā ká'an nā dión.

Ká'an Pablo ñā ni iin tó'on yó kó kúú ñayuu ndaa noo Ndios

⁹ Ta, ¿ndi ká'an yó viti? ¿Á ndáya'i cháá ká yóó, nā Israel, o duú nā kó kúú nā Israel? Kóó, kó tǎ'ón dión kíán. Dá chí sa nī nakanii xí'in ndó ñā yóó, nā kúú nā Israel, xí'in nā kó kúú nā Israel, ndidaá vá yó ñó'o tixi ndá'a kuachi. ¹⁰ Dá chí di'a va kaá tuti i Ndios:

Ni iin tó'on ñayuu kó kúú ñayuu ndaa noo Ndios, ta ni iin tó'on ná kóó.

¹¹ Ni iin tó'on ñayuu kó kándaá ini, ta ni iin tó'on ñayuu kó nándukú Ndios.

¹² Ndidaá kúú ñayuu nī kankuei xoo noo Ndios, ta nī nduu na ñayuu kó chóon.

Ta ni iin na kó kée ñā va'a, ta ni iin tó'on ná kóó.

¹³ Táto'on iin yái ndii ñā nóno yú'u kúú dikó ná, chí kánkuei ndino'o to'on kini yú'u ná.

Ta xí'in yáa ná ká'an nā ñā to'on.

Ta xí'in to'on ká'an nā dárkue'e nā ñayuu, táto'on dárkue'e iin koo iin ñayuu xí'in ndirá deen ri.

¹⁴ Ta nī chití yú'u ná ñó'o to'on kini xí'in to'on ova.

¹⁵ Ta kaon kána sa'a ná kua'an nā kati na nī ñayuu xí'in ná.

¹⁶ Ta ndeí kúú míí vá noó xionoo na dándó'o na níó ñayuu, ta dánkoo nda'í ñáá ná.

¹⁷ Ta kó tí'a na kandeí va'a na xí'in ñayuu xí'in ná.

¹⁸ Ta ni lú'u ví kó yu'ú nī'ini na Ndios.

19 Sa'á ñoó sa ná'á vá yó ña ndidaá to'on ña ká'an tuti iñ Ndios yó'o, ká'an xí'ín ndidaá na ñó'o tixi ndá'a mián. Sa'á ñoó ná kadi na Israel yú'u ná, chí mií ná xí'ín ndidaá ka ni ñayuu ndéi ñayuú yó'o nakuíta noo Ndios iin kuu, dá keyíko sa'á ná. 20 Chí ni iin tó'ón ñayuu o kándoo vii noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Dá chí ni xí'o Ndios ley na noo yo, dá ná kandaá ini yo ña kúu yó ñayuu kómí kuachi noo ná.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo Jesús

21 Tído viti ná'a Ndios noo yo ña ió iin ka ña'a noo ley, ta ñoó kían kedaá xí'ín yó, dá kándoo vii yo noo ná. Ta mií ley xí'ín profeta xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o, 22 chí dánkoo vii Ndios yo noo mií ná sa'á iin tó'ón diní ña kándéé iní yo Jesucristo. Ta dión kée na xí'ín ndidaá kúu ñayuu kándísa Jesús. Ta ko taó kuendá ta'on na ndá yoo kúu iin rá iin ñayuu, 23 dá chí ndidaá tá'an va na yá'a kée kuachi, sa'á ñoó ni kuxíká ná noo ña vii kúu Ndios. 24 Tído viti ni ní'i óon yó ña kándoo vii yo noo ná sa'á ña maní ni kee na sa'a yo, chí ni taó xóo na yó tixi ndá'a kuachi sa'á ña ni xí'i Cristo Jesús sa'a yo. 25 Chí ni tanda'á ñaá Ndios ni kii na ni chiya'i na sa'a kuachi yo xí'ín ni ná, ta ni ndoo kuachi yó sa'á ña kándéé iní yo ná. Ta kí'o dión ná'a na mií ná ña kúu ná iin na ndaa. Ta sa'á ña kueé ini Ndios, sa'á ñoó ko ní sa'an ta'on na taó kuendá na sa'a kuachi ni kee ñayuu ni sa ndei sa na'á. 26 Tído viti ná'a na mií ná ña kúu ná na ndaa, dá kandaá ini yo ña keyíko ndaa na, ta dánkoo vii ná yó noo ná sa'á ña kándéé iní yo Jesús.

27 Ta, ¿ndeí kua'an ña kuryíí ñayuu? Ni naá óon vaan. Ta, ¿ndiva'a ni naá óoan? Ni naá óon vaan dá ch̄i sa'á iin tó'on din̄i ña kándéé iní yō Jesús kándōo vii yō noo Ndios, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley. 28 Ta viti kían kándaa iniñ ña kándōo vii yō noo Ndios sa'á ña kándéé iní yō Jesús, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley. 29 ¿Á ká'an ndó ña kúú ná iin Ndios dákaki sava'a na Israel? Koó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña kúú ta'ani na iin Ndios dákaki na ko kúú na Israel viti? Ch̄i miñan ndaa kúú ta'ani na Ndios noo ná. 30 Dá ch̄i iin tó'on din̄i vá kúú Ndios, ta mií ná xí'o ña kándōo vii ñayuu ni ta'anda ñiñ noo ná sa'á ña kándéé iní na Jesús, ta xí'o ta'ani na ña kándōo vii na ko ní ta'anda ñiñ noo ná sa'á ña kándéé ta'ani ini na Jesús. 31 ¿Á ká'an ndó ña sa'á ña kándéé iní yō Jesús, ñoó dánkoo xoo yó ley? Koó, chíndaya'i di'a yó ley sa'á ña kándéé iní yō Jesús.

4

Ni kandōo vii Abraham noo Ndios sa'á ña ni kandísa na to'on ni xí'o Ndios noo ná

1 Ta viti, ¿ndí kían kaa yō sa'á Abraham, na sa kuu tatá sá'ano yō? ¿Ndí kían ni kándaa ini na sa'a ña yó'o? 2 Tá ni kandōo vii Abraham noo Ndios sa'á ña va'a ni kee na, dá kían kuu va kuryíí ná. Tído ko ta'ón dión kían, sa'á ñoó ko ní kúu ta'on kuryíí ná noo Ndios. 3 Ch̄i di'a va ká'an tuti iñ Ndios: “Sa'á ña ni kándéé ini Abraham Ndios, sa'á ñoó ni kandōo vii ná noo Ndios.” 4 Tá ná kéchóon iin ta noo iin sato'o, ko xí'o oon ta'on sato'o ra di'ón noo rá, ch̄i ña kánian ki'in ya'i ra kían. 5 Tído na ko kándéé ini ña va'a kée na, di'a kándísa na iin tó'on din̄i Ndios, na dánkoo vii ñayuu kómí kuachi noo

mií ná, noón kúú nā kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná. ⁶ Ta dión ta'ani ni kaa rey David ña ndiká'án ndi kúú ví ñayuu kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, ta o duú sa'á ña va'a kée na. ⁷ Ta di'a ni kaa na:

Ndiká'án ndí kúú ví ñayuu, na ni xi'o ká'ano ini
Ndios sa'a ña kiní kée na,
chí ni dandoo Ndios kuachi na.

⁸ Ndiká'án ndi kúú ví ñayuu, na ko ní kekuendá
Ndios sa'á kuachi.

⁹ ¿Á sava'a na ni ta'anda ñi vá ni'í ña ndoo kuachi na noo Ndios, o á ni'í ta'ani na ko ní ta'anda ñi ña va'a yó'o? ¿Ndi ká'án ndó? Sa ni nakani yu'u xí'ín ndó ña sa'á ña ni kandeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoó ni kándoo vii ná noo ná. ¹⁰ Ta, ¿nda oon ni kándoo vii ná noo Ndios? ¿Á sa dinñó'ó ka ni ta'anda ñi ná, dá ni kándoo vii ná noo Ndios, o kómani vá? Mífan ndaa kuiti ko ñá'a ií vá ta'anda ñi ná, dá ni kándoo vii ná noo Ndios. ¹¹ Ta cháá ka chí noo, dá ni ta'anda ñi ná. Ta ña yó'o ná'a ña ni kándoo vii ná noo Ndios tá o ñá'a ta'anda ñi ná sa'á ña ni kandeé iní na Ndios. Sa'á ñoó Abraham kúú tát'on iin tatá noo ndidaá kúú ñayuu kándísa Jesús, va'ará ko ní ta'anda ñi ná, chí sa'á ña kándéé iní ñayuu ñoó Jesús, sa'á ñoó kándoo vii ná noo Ndios. ¹² Ta kúú ta'ani na tatá noo na ni ta'anda ñi. Tído ko kúú ta'on na tatá noo ná sa'á ña ni ta'anda ñi óon ni na. Kúú ná tatá noo ñayuú yó'o tá kándéé ta'ani ini na Ndios tát'on ki'o ni kandeé iní ñaá mií ná tá ko ñá'a ta'anda ñi ná.

Ni xi'o Ndios to'on na noo Abraham sa'á ña ni kandeé iní ñaá ná

13 Chì kọ ní kaá Ndios ñà kị'o na iin ní kúú ñayúú yó'o noọ Abraham xí'ín noọ de'e ñání na sa'á ñà nì seídó'o na ley. Di'a nì nì'í náan chì nì kandọo vii ná noọ Ndios sa'á ñà nì kandeé ini ñáá ná. 14 Tá sava'a na seídó'o choon sa'ándá ley nì'í ñà nì kaa Ndios kị'o na, dá kían kọ chóon ta'on ñà kándéé ini yọ Ndios, ta nì tuú vá ñà nì kaa na kị'o na noọ yọ, ní kúú. 15 Dá chì sava'a ñà nì'í yọ kée ley kúú ñà kuido ini Ndios koni na yó. Tído na koọ ley noọ, noón kúú na kọ yá'a ta'on noón. 16 Ta sa'á ñà kándéé ini yọ Ndios, sa'á ñoó nì'í óon yó ñà va'a nì kaa na kị'o na noọ yọ, dá kían miían ndaa kuiti nì'í ndidaá na ve'e Abraham ñà va'a yó'o. Chì ọ duú sava'a noọ na kómí ley nì'í ñà va'a yó'o, chì nì'í ta'ani ñayuu kándéé ini Ndios táto'on kị'o nì kandeé ini ñáá Abraham ñà va'a yó'o. Sa'á ñoó Abraham kúú táto'on iin tatá noọ ndidaá yó. 17 Chì di'a kaá tuti ii Ndios sa'a Abraham: “Nì chikanii yo'ó kakuuón iin tatá noọ kua'á nda'o ñayuu.” Ta Ndios, na nì kandísa Abraham, noón kúú na xí'o ñà kataki na nì xi'í, ta ká'an na sa'á ñà vei koó, ta taó na kuendá ñà sa ióan.

18 Nì kandísa ndaa Abraham ñà nì ka'an Ndios xí'ín ná, va'ará koọ ka tandéé ini ñà kaki iin de'e na. Tído sa'á ñà nì kandeé ini na Ndios, sa'á ñoó nì kasandaá na kúú ná iin tatá noọ kua'á nda'o ñayuu, táto'on kị'o nì kaa mií Ndios xí'ín ná: “Kị'o dión ví kua'a kakuu de'e de'e ñánóon.” 19 Ta sa'á ñà ndaa Abraham xí'ín ñà kándéé ini na ñà koo de'e na, va'ará sa nì kusá'ano na, chì ió na táto'on iin ciento kua. Ta daá dókó ọ kóo de'e va kúú dókó Sara. 20 Tído kọ ní kútúú ini na, ta kọ ní náani kuáchì ini na sa'á ñà nì ka'an Ndios ñà koo de'e na.

Di'a n̄i n̄akuín toon cháá k̄a n̄a xí'ín ñ̄a kándéé iní n̄a Ndios. Ta n̄i n̄ak̄i'o na ñ̄añó'ó noo ná. ²¹ Dá ch̄i n̄i k̄andaá kaxí iní n̄a ñ̄a ió choon noo ndá'a Ndios ñ̄a kee na ndidaá kúú ñ̄a'a n̄i kaa n̄a kee na. ²² Ta sa'á ñ̄a n̄i k̄andéé iní n̄a Ndios, sa'á ñ̄oó n̄i k̄andoo vii ná noo ná. ²³ Ta o duú sa'a iin tó'ón Abraham ká'an tuti ī Ndios ñ̄a n̄i k̄andoo vii ná noo Ndios sa'á ñ̄a n̄i k̄andéé iní ñ̄aá ná, ²⁴ dá ch̄i nda sa'a yóo ta'ani ká'an, ch̄i k̄andoo vii ta'ani yó noo Ndios sa'á ñ̄a kándéé iní yo ná, ta mií ná n̄i danátaki Jesús, n̄a kúú sato'o yo. ²⁵ Ta n̄a yó'o kúú n̄a n̄i n̄ak̄i'o mií n̄i xi'i n̄a sa'á kuachi yó. Dá n̄i danátaki ñ̄aá Ndios, dá kuu kandoo vii yo noo mií ná sa'a Jesús.

5

Sa n̄i k̄andoo vii vá yó noo Ndios sa'á ñ̄a kándéé iní yo Jesús

¹ N̄i k̄andoo vii vá yó noo Ndios sa'á ñ̄a kándéé iní yo ná, sa'á ñ̄oó sa ndéi va'a yó xí'ín ná sa'á ñ̄a n̄i kee Jesucristo, n̄a kúú sato'o yo. ² Ta sa'á ñ̄a n̄i kee Jesús, sa'á ñ̄oó n̄i ndu'u yó t̄ixi ndá'a ñ̄a man̄i n̄i kee Ndios sa'á ñ̄a kándéé iní yo ná, ta ndíta toon yó xí'an. Sa'á ñ̄oó kádī iní yo sa'á t̄andéé iní ñ̄a k̄ian k̄andéi chíchí yó noo ndato náye'e noo ió na. ³ Ta o duú sa'a iin tó'ón ñ̄a yó'o ni kádī iní yo, ch̄i kádī ta'ani iní yo tein t̄andó'ó ndó'o yó, dá ch̄i sa ná'a vá yó ñ̄a t̄andó'ó kedaá, dá kaṭi'a yó k̄undéé iní yo. ⁴ Ta sa'á ñ̄a k̄undéé iní yo, sa'á ñ̄oó kána va'a yó noo Ndios, ta sa'á ñ̄a kána va'a yó noo mií ná, sa'á ñ̄oó ni'i yo cháá k̄a t̄andéé iní noo ná. ⁵ Ta t̄andéé iní yó'o k̄ian ko dát̄uú ta'an vaan yó, ch̄i n̄i n̄akutí n̄i yo xí'ín ñ̄a kú'u nda'o ini Ndios sa'a yo n̄i kee Espíritu ī mií ná, n̄a n̄i xi'o na noo yo.

6 Kō kándeé yó dákaki yó mií yó, sa'á ñoó nī kii Cristo Jesús tá nī kasandaá tiempo nī kaxi Ndios, ta nī xi'i na sa'á na kómí kuachi. 7 Miían ndaa iin ña kuachi nda'o kían ña naki'o iin ñayuu mií ná ña kuu na sa'a iin ñayuu ndaa. Tído ndá ndi kuu ió iin ñayuu xino ini naki'o na mií ná ña kuu na sa'a iin ñayuu va'a. 8 Tído Ndios kúú na ná'a ña kú'u nda'o ini na sa'a yo, dá chī xían nani kúú iī vá yó ñayuu kómí kuachi, Cristo Jesús kúú na nī xi'i sa'a yo. 9 Ta sa'á ña nī kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña nī sata Jesús nī ná sa'a yo, sa'á ñoó miían ndaa kuiti káki va yó kee mií Jesús noó ña xido ini Ndios xiní na ñayuu kómí kuachi. 10 Chī nī sa kuu yó ñayuu kō ní sá ne'e tá'an va'a xí'ín Ndios, tído nī naki'in tá'an va'a Ndios xí'ín yó sa'á ña nī xi'i de'e na sa'a yo. Ta viti sa'á ña nī naki'in tá'an va'a yó xí'ín ná, sa'á ñoó miían ndaa kuiti káki yó sa'á ña nī nataki de'e na ió na. 11 Ta o duú ña yó'o oon ni ni'i yo, chī ió ndeé ini yo xí'ín Ndios sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo, chī sa'a mií ná nī kasandaá yo nī naki'in tá'an va'a yó xí'ín Ndios.

Sa'á kuachi nī kee Adán kánian kuu yo, ta sa'á ña va'a nī kee Jesús ni'i yo ña kataki chíchi yó

12 Ta sa'á ña nī ya'a iin taa naní Adán nī kee ra kuachi, sa'á ñoó nī kasá'á ñayuu ndéi ñayuú yó'o kée na kuachi. Ta sa'á ña nī kee taa ñoó kuachi, sa'á ñoó nī xi'i ra. Dá nī kasá'á ta'ani xí'i ndidaá kúú ñayuu, chī ndidaá ná nī kasá'á yá'a kée kuachi. 13 Tá o ñá'a kī'o Ndios ley na noo Moisés, sa ndei va ñayuu sa kee na kuachi. Tído sa'á ña kō ní ya'a na noo ni iin ley, sa'á ñoó kō ní taó kuendá Ndios kuachi nī kee na. 14 Tído nda tiempo Adán, ta nda

tiempo Moisés sa xí'i ñayuu, va'ará ko ní ya'a na noo choon sa'ándá Ndios táto'on ni kee Adán.

Ta Adán ni sa kuu táto'on iin konda'i iin ka taa ni kii sata rá. ¹⁵ Tído díin va kúu ña va'a ní'i yó noo Ndios o duú ña ní'i yo sa'á kuachi ni kee Adán. Dá chi sa'á kuachi ni kee ra, ní'i ndidaá kúu ñayuu ña xí'i na. Tído kua'á nda'o ñayuu ní'i kua'á nda'o ña maní xí'in ña va'a noo Ndios sa'á ña ni kee iin ka taa, na kúu Jesucristo.

¹⁶ Chi ña va'a ní'i yó noo Ndios, ko kúu nóo ta'an vaan xí'in ña ní'i yo sa'á kuachi ni kee Adán. Dá chi sa'á ña ni ya'a Adán ni kee ra kuachi ñoo, sa'á ñoo ni kasá'á ndó'o ní'o yo, ta ni kandoo yó kúu yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Tído sa'á ña kómí yó kua'á nda'o kuachi, sa'á ñoo ni kee Ndios ña maní xí'in yó, dá ná kuu kandoo vii yo noo ná. ¹⁷ Ta sa'á ña ni ya'a iin taa ni kee ra kuachi, sa'á ñoo ní'i ndidaá ñayuu ña xí'i na. Tído yóo kúu na ní'i ña kataki chíchí yó sa'á ña ni kee iin ka taa, na kúu Jesucristo, chi sa'a míi ná ní'i yó kua'á ña maní noo Ndios, ta ní'i ta'ani yó ña kándoo vii yo noo ná. ¹⁸ Ta sa'á kuachi ni kee iin tó'on taa, sa'á ñoo ndidaá ñayuu kándoo kúu ná na kómí kuachi noo Ndios. Ta kí'o díon ta'ani sa'á ña va'a ni kee iin ka taa, sa'á ñoo ndidaá ñayuu kuu kandoo vii noo Ndios, ta ní'i ná ña kataki chíchí ná.

¹⁹ Chi sa'á ña ko ní seídó'o iin taa choon ni sa'anda Ndios noo rá, sa'á ñoo ndidaá kúu ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Ta sa'á ña ni seídó'o iin ka taa choon ni sa'anda Ndios noo ná, sa'á ñoo kua'á nda'o ñayuu ní'i ña kandoo vii ná noo Ndios. ²⁰ Ni xí'o Ndios ley na noo yo, dá ná kandaá ini yo ña kua'á nda'o kuachi kómí yó noo ná. Tído sa'á ña

n̄i ndukua'a k̄a ví kuachi ȳo noo ná, sa'á ñoó n̄i nduká'ano cháá k̄a ví ña man̄i n̄i kee na xí'ín yó. ²¹ Ch̄i táto'on sa d̄andáki kuachi ñayuu, dá sa xí'í na, k̄i'o dión ta'ani d̄andáki ña man̄i Ndios ndidaá yó, dá kandoo vii ȳo noo ná, dá ni'í ȳo ña kataki chíchí yó sa'a Jesucristo, na kúú sato'lo ȳo.

6

Sa ni xi'i va yó noo kuachi, ta ni nataki yó kandísa yó Jesús

¹ ¿Ndi ká'án ndó viti? ¿Á va'a va kee īi yó kuachi, dá ná ku'u ká'ano cháá k̄a ini Ndios sa'a ȳo? ² Koó, k̄o ta'ón dión kíán. Dá ch̄i sa n̄i xi'i va yó noo kuachi, sa'á ñoó, ¿ndi kee yó nandio kuéi yó kee tuku yóan, tá dáá? ³ ¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ña tá n̄i sodo ndúta ȳo, dá iin n̄i nduu yó xí'ín Cristo Jesús? Ch̄i tá n̄i sodo ndúta ȳo kíán táto'on n̄i xi'í nduú ȳo xí'ín ná. ⁴ Ta sa'á ña n̄i xi'í nduú ȳo xí'ín ná, sa'á ñoó n̄i nduxi nduú ȳo xí'ín ná tá n̄i sodo ndúta ȳo. Dá kíán, táto'on k̄i'o ndato téi n̄i danáki Ndios Cristo Jesús xí'ín ndéé ndato na, k̄i'o dión ta'ani n̄i nataki ȳo kandeí yó kakuu yó ñayuu saá n̄i kee Ndios. ⁵ Táto'on k̄i'o iin n̄i nduu yó xí'ín ná tá n̄i xi'í nduú ȳo xí'ín ná, k̄i'o dión ta'ani nataki ȳo táto'on k̄i'o n̄i nataki mií ná.

⁶ Kándaá inio ña n̄i sarkaa nduú ña n̄i sa kuu yó tá sata xí'ín Jesús ndika cruz, dá kíán ná naá ña kátoó ñi ȳo keean kuachi, dá ná dá'a k̄a ni kee yó choon sa'ándaan. ⁷ Ch̄i ñayuu n̄i xi'í, sa n̄i kexoo na tixi ndá'a kuachi. ⁸ Ta sa'á ña n̄i xi'í nduú ȳo xí'ín Cristo Jesús, sa'á ñoó kándéé ká'ano iní ȳo ña kandeí nduú ȳo xí'ín ná. ⁹ Ch̄i sa ná'á yó ña n̄i

nataki Jesús, sa'á ñoó o nándio koo ka na kuu na, chi koó ka choon noo nda'á ña sa'ání ndii ña ka'ání ñaá.

¹⁰ Chi tá ni xi'i Jesús, ta kúú iin tó'ón dáá vá ni xi'i na sa'a ndidaá kuachi yó. Ta viti takí na ió na kée na ña kóni Ndios. ¹¹ Ta dión ta'ani taó kuendá ndo ña ni xi'i ndo noó kuachi, ta viti takí ndo kée ndó ña kóni Ndios sa'á ña ni kee Cristo Jesús, na kúú sato'oyo.

¹² Sa'á ñoó ná dá'a ni konó ka ndo ña dándáki kuachi ñi ndíxi tóo ndó. Ta ná dá'a ka ni kueídó'o ndó ña kini kóni ñi ndo keean. ¹³ Ta ni o sa kí'o ndó ni lú'u ñi ndo noó kuachi, dá kakian iin ña'a kéchóon noó ña kini. Di'a naki'o ndó mií ndó noo Ndios tát'o'on iin ñayuu ni nataki tein na ni xi'i. Ta naki'o ta'ani ndó ñi ndo noo Ndios, dá ná kakian iin ña'a kéchóon noó ña va'a. ¹⁴ Ko dándáki ka kuachi ndo'ó, dá chi ko ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley Moisés, ndáa di'a noo ndá'a ña maní Ndios vá ñó'o ndó viti.

Kúú yó na kée ña va'a kóni Ndios

¹⁵ Sa'á ñoó, ¿á kuu va ya'a yó keeá kuachi sa'á ña ko ñó'o ka yo tixi ndá'a ley ñoó, chi ndaá noo ndá'a ña maní Ndios vá ñó'o yó viti? Koó, o kúu ta'on.

¹⁶ ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña tá naki'o ndó mií ndó ña kakuu ndó na kéchóon noo iin sato'yo, dá kían kánian kueídó'o ndó na, chi ñó'o ndó tixi ndá'a ná? Sa'á ñoó tá ná naki'o ndó mií ndó tixi ndá'a kuachi kakuuan sato'yo ndo, dá kían ni'i ndo ña kánian kuu ndo. Tído, tá ná naki'o ndó mií ndó tixi ndá'a ña kóni Ndios, dá kían ni'i ndo ña kandoo vii ndo noo ná.

¹⁷ Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios, dá chi va'ará ni sa ñó'o ndó tixi ndá'a kuachi, tído ni

kandísa ndaa ndo xí'ín ndino'o nío ndo ña kúú to'on va'a ni natiin ndó. ¹⁸ Ta sa'á ña ni kankuei xoo ndó tixi ndá'a kuachi, sa'á ñoó ni kasandaá ndo kúú ndó na kée ña va'a kóni Ndios.

¹⁹ Ióji dákí'in tá'in dao to'on xí'ín ña dána'i noo ndo, dá chi sava'a ñaxintóni taa va kómí ndó. Chi táto'on k'i'o ni nak'i'o ndó ñi ndo keean ña ka'an noo xí'ín ña xixi ini tá sata, k'i'o dión ta'ani nak'i'o ndó mií ndó viti kee ndó ña va'a kóni Ndios, dá kasandaá ndo koo vii ndo noo ná. ²⁰ Chi tá ni sa ño'o ndó tixi ndá'a kuachi, ni sa ndita xoo ndó noo ña va'a kóni Ndios. ²¹ Tído, ¿ndí kían va'a ni ni'i ndo sa'á ña kini ni sa kee ndó, tá'an ña kédaá xí'ín ndó, dá xíka'an noo ndo viti? Chi sava'a ña ni'i ñayuu kée dión kían kánian kuu na. ²² Tído viti sa ni kankuei xoo ndó tixi ndá'a kuachi, ta ni nduu ndó na kéchóon noo Ndios. Ta ña va'a ni'i ndo noo Ndios kían ña koo vii ndo noo mií ná, ndi'i daá, dá ni'i ndo ña kataki chíchí ndó. ²³ Chi ya'i ni'i yo sa'á ña kée yó kuachi kúú ña kánian kuu yo. Tído ña va'a xí'o oon Ndios noo yo kúú ña ni'i yo ña kataki chíchí yó sa'á ña kándéé ini yo Cristo Jesús, na kúú sato'o yo.

7

Ko ño'o ka yo tixi ndá'a ley Moisés

¹ ¿Á ko ná'á ta'on ndó, ñani, ndo'ó na ná'á ndi ká'an ley, ña dándáki ley ñayuu sava'a nani takí na ndéi na? ² Chi kían táto'on k'i'o ndó'o iin ñá'a ni tandá'a, chi ndíko tá'án xí'ín yíjan noo ley nani takí ra. Tído, tá ni xi'i ra, dá kían ni ndaxí vá ñá'a ñoó xí'ín yíjan noo ley. ³ Tído tá ió takí yíjan xí'án, ta ni nak'i'in tá'an xí'ín iin ka taa, dá kían yá'án kéeán

kuachi xí'ín ra kō kúu yí'ian. Tído tá nī xī'ī yí'ian, dá kí'ian nī nono nooan noo ley ñoo. Sa'á ñoo tá nī tãndá'an xí'ín iin ka ta, dá kí'ian kō yá'a ta'an vaán kéeán kuachi.

⁴ Ta dión ta'ani ndó'o ndo'ó, ñani mií. Sa nī xī'ī va ndó noo ley sa'á ña nī xī'ī Cristo Jesús sa'a ndo, dá naki'in tá'an ndó xí'ín mií Jesús, na nī nataki tein na nī xī'ī, dá kuu kee yó ña va'a noo Ndios. ⁵ Chī tá nī sa ndei yó sa kee yó ña kóni ñí yō, xini ndidaá kuachi kini sa katoó yō sa kee yó, chī ley sa dandóto ña kini ñó'o ní yō, dá sa katoó yō kee yóan, ta ña ni'ī yó sa'á ña sa kee yó ña yó'o kí'ian ña kánian kuu yō, ní kúu. ⁶ Tído viti nī kankuei xoo yó tixi ndá'a ley, chī sa nī xī'ī yō noó ña sa dandáki yó tá sata. Ta viti nī ndu'u yó tixi ndá'a iin choon saá, ña kúu ña kóni Espíritu iī Ndios, ta kō ñó'o ka yō tixi ndá'a ley yatá.

Yó'o ká'an Pablo sa'á kuachi nákaa ini na

⁷ ¿Ndi kaa yō viti? ¿Á kō ta'ón ña va'a kúu ley yó'o? Koó, kō ta'ón dión kí'ian. Tído kō ní sá na'á ta'on yu'u ndí kí'ian kúu kuachi tá kō ní dána'a ley nooí. Chī ndi koo kandaá ini yu'u ña kō kánian katoóí ña'a kómí dao ka ñayuu tá kō ní kaa ley di'a xí'ín: “Ná dá'a nī katoó ndo ña'a kómí dao ka ñayuu.” ⁸ Tído tá nī kandaá ini ña dión sa'ándá ley choon, kuachi nákaa ini nī kedaá xí'ín, dá nī kasá'á katoó cháá kai kakomí ña'a dao ka ñayuu. Chī tá kō ní sá na'í ley, iin ña'a kō sá taki va sa kuu kuachi nooí. ⁹ Tá sa na'á nī ka'ín ña va'a nī sa ioi xí'ín Ndios, chī kō ní sá na'í choon sa'ándá ley na. Tído tá nī kandaá ini choon sa'ándáan, dá nī naní'ī ndée cháá ka ví kuachi kéei, ta nī kandaá ini ña

kánian kuuj. ¹⁰ Nì xì'o Ndios choon yó'o noo yo, dá kandeì va'a yó. Tído ña yó'o di'a nì kedaá xí'ín yu'u, dá nì kandaá iniñ ña kánian kuuj noo Ndios. ¹¹ Chì nì tiin ndaa ña kúú kuachi choon sa'ándá ley, ta nì danda'ávian yu'u. Sa'á ñoo kuachi yu'u kían nì kedaá xí'ín, dá nì xí'ii noo Ndios nì kee choon sa'ándá ley. ¹² Tído miían ndaa ña iñ kúú ley yó'o, ta choon sa'ándaan kúú ña iñ, ta kían ña ndaa xí'ín ña va'a.

¹³ Sa'á ñoo, ¿á ley va'a yó'o kían nì kedaá xí'ín yu'u ña kánian kuuj? Koó, chì nì na'a kuachi miían ña kían ña kini, chì miían nì xì'o ña kánian kuuj nì kee ley va'a yó'o. Ta sa'á ña kée ña kúú kuachi dión xí'ín ley yó'o, sa'á ñoo ná'an miían ña kini nda'o ña. ¹⁴ Chì ná'á yó ña iin ña iñ nì kii noo Ndios kúú ley, tído yu'u kúú iin ta ñayuú yó'o, chì nákaa tixi ndá'a kuachi. ¹⁵ Kò kándaá ta'on ini yu'u ña kéei. Chì kò kéei ña va'a ká'ín kee. Di'a ña kò náta'an iniñ kee, dión kéei. ¹⁶ Tá kéei ña kò kóniñ kee, dá kían nákonii ña iin ña va'a nda'o kúú ley. ¹⁷ Chì o duú mií ka yu'u kée ña kini. Kuachi nákaa ini vei kían kedaá xí'ín, dá kéei ña. ¹⁸ Ta ná'á vá yu'u ña kò ta'ón ña va'a nákaa iniñ, ta ña yó'o ká'ín sa'a ñíí. Chì miían ndaa ká'ín kee ña va'a, tído kò kándeé ta'oin kee ña. ¹⁹ Dá chì kò kée ta'on yu'u ña va'a ká'ín kee. Di'a ña kini, ña kò ká'ín kee, ñoo di'a kée yu'u. ²⁰ Chì tá kée yu'u ña kò ká'ín kee, dá kían o duú ta'ón mií yu'u kée ña. Kuachi nákaa ini vei, ñoo vá kían kedaá xí'ín, dá kéei ña.

²¹ Ta ña yó'o kían ndó'i tá ká'ín kee ña va'a, chì ña kini nákaa iniñ, ñoo kían sadí nooí. ²² Ta ndino'o ini mií náta'an iniñ xiní choon sa'ándá ley Ndios, ²³ tído ió iin ka ña'a ndó'i, chì ña kóni ñíí naá tá'an

xí'ín ña va'a kóni ñaxintóní. Ta kúú kándéé vá ña kóni ñíí náchi'an yu'u tixi ndá'a kuachi.

²⁴ ¡Nda'í kúu ví yu'u! ¿Nda'í yoo ví dákaki yu'u tixi nda'á kuachi kóni ñíí, ña né'e ña kua'in kuui?

²⁵ Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios sa'á ña ñi kee Jesucristo, ña kúú sato'o yo. Ta di'a ndó'i: xí'ín ñaxintóní kéei choon sa'ándá ley Ndios, tído ñíí kían nákaa ñi vá tixi ndá'a kuachi.

8

Ña yó'o kúú ña va'a xí'o Espíritu ñi Ndios noo yo

¹ Ta viti kían koó ka kuachi yó noo Ndios sa'á ña iin ñi nduu yó xí'ín Cristo Jesús, chi ko ndéi ka yo kee yó ña kóni ñíí yo, nda'á ndéi yó kée yó ña kóni Espíritu ñi Ndios. ² Chi Espíritu ñi Ndios, ña xí'o ña kataki chíchí yó sa'a Cristo Jesús, noón kúú ña ñi taó xóo yu'u tixi nda'á kuachi, xí'ín noo ña kánian kuui. ³ Chi ko ní kándéé ta'on ley taó xóoan yó tixi nda'á kuachi, chi ko ní kándéé yó kee yó choon sa'ándáan. Sa'á ñoó ñi tanda'á Ndios de'e maní ná ñi kii na ñayuú yó'o, ta ñi nduu na iin ña ñayuú yó'o táto'on kúú mií yó, ña kómí kuachi. Chi ñi kii na nakuído na kuachi yó, dá ñi kuu ñi taó xóo na yó tixi ndá'án. ⁴ Ta ki'o dión ñi kándéé ná ñi daxínko ndi'i na choon sa'ándá ley Ndios sa'a yóo, ña ko ndéi ka kee ña kóni ñíí, nda'á ndéi yó kée yó ña kóni Espíritu ñi Ndios.

⁵ Ta ñayuu ñó'o tixi nda'á ña kóni ñíí ná, noón kúú ña ndí'i cháá ka ini kee ña kóni mií ná. Tído ña ñó'o tixi ndá'a Espíritu ñi Ndios, noón kúú ña ndí'i cháá ka ini kee ña kóni mií Espíritu. ⁶ Chi ñayuu ndí'i ini kee ña kóni ñíí ná, noón kúú ña ñí'í ña kuu ña. Tído ñayuu ndí'i ini kee ña kóni Espíritu ñi

Ndios, noón kúú nā nī'í ñā kataki chíchí ná, xí'ín ñā koo va'a ini nā. ⁷ Chī ñā kini kóni ñíi yo, ñoó kíān naá tá'an xí'ín ñā kóni Ndios, dá chī kō kónian kueídó'an choon sa'ándá nā, ta kō kátí'aan keean ñā. ⁸ Sa'á ñoó nā ndéi kée ñā kóni ñíi ná, noón kúú nā o kándeé ñā nata'an ini Ndios koni ñaá ná.

⁹ Tído ndo'ó, kō ndéi ka ndo kee ndó ñā kóni ñíi ndo, ndaá ndéi ndó kée ndó ñā kóni Espíritu ij Ndios, tá miíān ndaā ió nā ini ndo. Tído tá ió iin káa ndó kō ñá'a kakomí Espíritu Cristo ini níō ndo, dá kíān kō kúú ta'on ndó kuendá nā. ¹⁰ Tído tá ió Cristo ini ndo, dá kíān sa nī xí'i va ñíi ndo noó kuachi, tído takí va espíritu ndo, chī sa nī kandoo vii ndó noo Ndios. ¹¹ Tá miíān ndaā ió Espíritu nā nī danátaki Jesús ini ndo, dá kíān nā nī danátaki Cristo Jesús tein nā nī xí'i, noón ta'ani kúú nā dánataki yikí koño ndo kée Espíritu ij ná, nā ió ini ndo. ¹² Sa'á ñoó, ñani miíi, kánian kee yó ñā kóni Espíritu ij Ndios, ta kō káni kaān kee yó ñā kóni ñíi yo. ¹³ Chī tá ndéi ndó kée ndó ñā kóni ñíi ndo, dá kíān kánian kuu va ndó. Tído tá dándí'i ndó ñā kini kóni ñíi ndo xí'ín ndéē Espíritu ij Ndios, dá kíān kataki chíchí ndó.

¹⁴ Chī ndidaá nā xí'o mií ñā kandaka ñaá Espíritu ij Ndios, noón ndisa kúú de'e Ndios. ¹⁵ Dá chī kō ní nátiin ndó iin espíritu, tá'an ñā kedaá xí'ín ndó, dá kaño'o tuku ndó tixi ndá'a ñā yu'ú ndo. Di'a nī natiin ndó Espíritu ij. Ta mií ná nī ndee ndó de'e Ndios. Ta mií ná kedaá xí'á, dá káyu'ú yó nā di'a: “Tatá ló'o mií.” ¹⁶ Ta Espíritu ij Ndios kúú nā xí'o kuendá noo espíritu míi yó ñā miíān ndaā kuiti kúú yó de'e Ndios. ¹⁷ Ta sa'á ñā kúú yó de'e Ndios, sa'á ñoó ni'i ta'ani yó ñā nī kaa Ndios kī'o na noo yo, ta

natiin nduú yóan xí'ín Cristo. Tá ná ndo'o naní nío yó sa'a ná, tátó'on nī ndo'o mií ná, dá kían natiin nduú yó ñaño'ó xí'ín ná noo ndato káa induú.

18 Tído yu'u kúú rā kándaā ini ña o náki'in tá'an ta'an vaan ña ndó'o nío yó tiempo viti xí'ín ña ndato téi koni yó na'a Ndios noo yó chí noo. 19 Chī ndáti kī ndidaá ña'a nī kava'a Ndios ña kasandaá kuū na'a Ndios ndá yoo kúú de'e na. 20 Ta ndidaá ña'a nī kava'a Ndios nī nī'í tá'í ña tuúán. Tído o duú sa'á ña kóni mián ndó'an dión, dá chī kī'o dión nī koni mií Ndios kee na xí'án. Tído nī xī'o na tandeé iní ña kasandaá iin kuū, 21 dá taó xóo naan tixi ndá'a ña kua'an tuúán, dá natiian ña ndato kooan tátó'on kī'o ndato téi kandeí nā kúú de'e Ndios.

22 Chī sa ná'á yó ña sa ndidaá kúú vá ña'a nī kava'a Ndios nda'í tána viti, ta ndó'o naní nío ña tátó'on kī'o ndó'o iin ña'a tá kua'an kaki de'án. 23 Ta o duú sava'a iin tó'ón ña yó'o ndó'o dión. Chī dión ta'ani ndó'o yóo, nā nī natiin Espíritu iī Ndios, ta nā yó'o kúú ña va'a mií noó nī xī'o Ndios noo yó. Ta nda'í ta'ani tána ini yó, chī ndáti kī yó ña na'a Ndios ña kúú yó de'e na, dá ndesaá nā yikí koño yó. 24 Chī nī natiin yó tandeé iní yó'o tá nī kaki yó noó kuachi yó. Tído tá ió tandeé iní yó xí'ín ña'a ió noo yó, dá kían kō ta'ón tandeé iní kían. Chī tá ió ña'a noo yó, ¿ndá choon kandati yóan? 25 Tído tá ndáti yó iin ña'a kō ndé'á, dá kían kánian kandati kueé yóan.

26 Ta di'a ta'ani kée Espíritu iī Ndios chindeé ná yó, chī kō kátī'a yó ka'an yó xí'ín Ndios tátó'on kī'o kánian kee yó. Sa'á ñoó nda'í tána mií Espíritu iī Ndios seí nda'í nā sa'a yó noo Ndios. Ta kō nī'í yó to'on nakanió sa'á ña ká'an nā xí'ín Ndios. 27 Ta

ná'á vá Ndios ndi káa níŋ ñayuu. Sa'á ñŋó kándaa va'a ini na ndí kían kóni Espíritu ii ná, dá chī mií Espíritu kúú na seí nda'í sa'á ñayuu mií ná táto'on kī'o náta'an ini mií Ndios.

Kándéé yó xí'ín ndidaá ña ndó'o yó kée Ndios

²⁸ Ta sa ná'á vá yó ña sa'á ña kóni yo Ndios, sa'á ñŋó ndidaá kúú vá ña'a ndó'o yó ndúuan ña va'a kée mií Ndios, chī ni kaxi ñaá mií ná táto'on kī'o ni chīkaa ini mií ná koo. ²⁹ Chī nda rá mii sa'a vá ná'á Ndios ndá yoo kakuu ñayuu na, ta nda daá vá ni saki na noón kakuu na táto'on kī'o kúú de'e mií ná, dá kían de'e mií ná ná kakuu de'e kúú noo noo ndidaá kúú ñayuu ni nduu ñani na. ³⁰ Chī ñayuu ni saki mií Ndios nda rá mii sa'a, na yó'o ta'ani kúú na ni nakana mií ná. Ta na ni nakana na ñŋó, noón kúú na ni nduvii ná. Ta na ni nduvii ná ñŋó, noón kúú na ni'í ñaño'ó noo mií ná noo ndato káa chí induú.

³¹ ¿Ndi kaa yo sa'a ña yó'o, viti? Tá ió Ndios xí'ín yó, ¿ndá yoo kandeé xí'ín yó, tá dáá? ³² Ta ko ní kádí'inda ta'on Ndios de'e na, di'a ni nakī'o ñaá ná ni xī'i na sa'a yo. Sa'á ñŋó miían ndaa ni'i nduú yo ndidaá kúú ña va'a xí'ín de'e na. ³³ ¿Ndá yoo kandeé chinóo kuachi yóo, na ni kaxi mií Ndios? Chī mií vá Ndios kúú na ni dankoo vii yó noo mii ná. ³⁴ Ta, ¿ndá yoo ví kandeé ka'an ña kánian kuu yo sa'á kuachi yo? Chī Cristo kúú na ni xī'i sa'a yó, ta kúú ni nataki na, ta ió na xoo kuá'a tatá Ndios seí nda'í na sa'a yo. ³⁵ ¿Ndí kían kandeé ña dánkoo Cristo ña kú'u ini na sa'a yo? ¿Á kandeé tandó'ó, o ña kúnda'í ini yo, o ña kéndava'a ñayuu xí'ín yó, o ña ko ní'i yo ña'a kasá'an yó, o ña koó dá'on kandixi

yó, o ña io ña kuu yo, o ña ka'ání ñayuu yó xí'ín espada? ³⁶ Koó, dá chí di'a ká'an tuti ií Ndios:

Sa'á ña kándísa ndu'u mií ní, sa'á ñoó ndidaá kuu ndúkú ñayuu ndu'u ka'ání ná.

Tátō'on kī'o káxi na léko ka'ání ná, kī'o dión kée na xí'ín ndu'u.

³⁷ Tído noo ndidaá kúú tándó'ó yó'o, di'a ni kandeé vá yó ni kee Cristo, na kú'u ini sa'a yo. ³⁸ Sa'á ñoó kándéé ká'ano inii ña ni iin tó'ón ta'on ña'a o kándéé ña dánkoo Ndios ña kú'u ini na sa'a yo. Ni ña kuu yo, ni ña kataki yo, ni ángel ndéi noo Ndios, ni ña né'e choon, ni ña kómí ndée chí induú, ta ni ña'a ndó'o yó viti, ta ni ña'a veí ndo'o yó chí noo, ³⁹ ta ni ña ió noo díkó, ni ña ió nda maá tii ñó'o, ta ni iin tó'ón ka ña'a ni kava'a Ndios o kándéé ña dánkoo na ña kú'u ini na sa'a yo, chí ná'a na ña kú'u ini na sa'a yo sa'á ña ni kee Cristo Jesús, na kúú sato'o yo.

9

Ká'an Pablo ña ni kaxi Ndios na Israel kakuu na ñoo na

¹ Ña ndaa ndisa kúú ña ko'in ka'in xí'ín ndó sa'á ña kúú kuendá Cristo. Ta ko ká'an ta'on yu'u ña to'ón, chí Espíritu ií Ndios kúú na ndáka ña nákaní inii, ta xí'o na kuendá ña dión kíán. ² Chí miían ndaa kúnda'í nda'o inii, ta daá kuití vá u'u nímaí sa'á na ñooj. ³ Ta ió yu'u ña taj chí'ain noo Ndios, ta nataó xóo na yu'u noo Cristo tá dión chindeéan na Israel, na kúú na ve'e mií. ⁴ Chí kúú ná na ve'e ta Israel, ta ni ndee ñaá Ndios na ñoo mií ná, ta ni xini xí'ín noo ná tátō'on kī'o náye'e ndaa Ndios, ta ni kandoo Ndios xí'ín ná ña kemáni ñaá ná, ta ni xi'o na ley na noo ná, ta ni daná'a ta'ani na noo ná ndi

kee na kandaño'o ndisa ñaá ná, ta n̄i x̄i'o na to'on na ña kee na ña va'a xí'ín ná. ⁵ Ta ñayuu yó'o ta'ani kúú n̄a ve'e n̄a sá'ano n̄i sa ndei sa na'á, ta tein n̄a ve'e yó'o n̄i kana Cristo, n̄a kúú Ndios dándáki ndidaá tá'an ña'a. Ta daá kuití kánian natiin na ñaño'ó. Díón ná koo.

⁶ Ná dá'a ni ka'án ndó ña ko ní dákínko Ndios to'on n̄i x̄i'o na noo ná, dá ch̄i o duú ndidaá na Israel kúú ñayuu n̄i kaxi Ndios. ⁷ Dá ch̄i o duú ndidaá n̄a ve'e Abraham kúú ñayuu Ndios, dá ch̄i di'a n̄i kaa Ndios xí'ín Abraham: “Xí'ín sava'a de'e Isaac kakuu n̄a ve'ón.” ⁸ Sa'á ñoó o duú ndidaá n̄a ve'e Abraham kúú de'e Ndios. Di'a kúú ná de'e Ndios sa'á ña n̄i x̄i'o Ndios to'on na noo Abraham, ta noón ndisa kúú n̄a ve'e Abraham. ⁹ Dá ch̄i di'a va n̄i kaa Ndios tá n̄i x̄i'o na to'on na noo Abraham: “Nata'an noo kuía, dá nandió kooi kasaai, kúú sa n̄i kaki va de'e Sara.”

¹⁰ Ta o duú ña yó'o oon ni xí'o ña kándaá ini yo ña díón kián. Dá ch̄i n̄i tuu ta'ani Rebeca, n̄a n̄i sa kuu ñadi'í tatá sá'ano yo Isaac, ñó'o de'e na, ta kuátí n̄i sa kuu xi. ¹¹ Ta nda rá ko ñá'a kaki de'e Rebeca, ta nda rá ko ñá'a kee xi ña va'a, o kee xi ña kini, nda daá vá n̄i saki ini Ndios kaxi na iin xi. Ch̄i ko kémáni ná yó sa'á ña va'a kée yó, di'a kée na ña n̄i ch̄ikaa ini mií ná. ¹² Dá ch̄i tá ko ñá'a kaki xi, dá n̄i kaa n̄a xí'ín Rebeca: “Ta de'ón mií noó, di'a koni kuáchí xí noó de'ón ta ló'o.” ¹³ Ch̄i di'a kaá ta'ani tuti īi Ndios: “N̄i ku'u ini sa'a Jacob, ta n̄i kaño'í Esaú.”

¹⁴ Sa'á ñoó, ¿ndi kaa yo viti? ¿Á ko kényíko ndaa ta'on Ndios choon, ndani? Koó, ko ta'ón díón kián. ¹⁵ Ch̄i di'a n̄i kaa Ndios xí'ín Moisés: “Ko'in ku'u ini sa'á n̄a n̄i ch̄ikaa ini mií ku'u ini sa'a, ta ko'in

k̄i'lo ndeé inī sa'á nā n̄i ch̄ikāa inī mií k̄i'lo ndeé ini sa'a." 16 Sa'á ñoó k̄o kú'u inī Ndios sa'á ñayuu sa'á ña kóni ñayuu ñoó ña kee Ndios dión, o sa'á ña va'a kée na. Di'a kú'u inī Ndios sa'á ñayuu n̄i ch̄ikāa inī mií ná ku'u inī na sa'a. 17 Dá ch̄i di'a ká'an tuti īi Ndios sa'á ña n̄i ka'an nā xí'ín rey Faraón: "N̄i x̄i'oi ña kakuu yo'ó rey, dá na'̄i choon ió noo ndá'í xí'ín miíón, dión, dá ná kandāa inī ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuú yó'o ña yu'u kúú Ndios", kaá na. 18 Sa'á ñoó kú'u inī Ndios sa'á ñayuu n̄i ka'an mií ná, ta kékáxí ná níó ñayuu, nā n̄i ch̄ikāa inī mií ná kekáxí ná.

19 Sa'á ñoó, ndá ndi kuu kaa dao ndo'ó xí'ín yu'u: "¿Ndiva'a ká'an Ndios ña kómí yó kuachi tá k̄i'lo dión kée na, tá dáá? ¿Ndá yoo kandeé chituu ña n̄i ch̄ikāa inī mií Ndios kee na xí'á?" 20 Tído di'a kaá yu'u xí'ín ndó: ¿Ndí k̄ián kúú ndo'ó, xiní ndo? ¿Ndiva'a káñó'ó ndó ña kée Ndios? ¿Á kuu ka'an iin k̄idi ñó'o xí'ín tāa n̄i kava'an: "¿Ndiva'a n̄i kava'a ní yu'u dión?" 21 ¿Á k̄o ná'á ta'on ndo'ó ña ió choon noo ndá'a tāa kava'a k̄idi ña kava'a raan táto'on k̄i'lo ká'an mií rá kooan? Dá ch̄i iin tó'ón din̄i noo ndei'̄i kuu va kava'a ra iin k̄idi luu káa, ta kuu kava'a ta'ani ra iin kā k̄idi oon.

22 Ta dión ta'ani kée Ndios, dá ch̄i kóni nā na'a nā táto'on kée na tá xido inī nā kée kuachi, ta kóni ta'ani na na'a nā choon ká'ano né'e na, sa'á ñoó n̄i sā ndati nā ñayuu xí'ín ña kueé ió inī na, tá'an ñayuu kedaá xí'ín ná, dá xido inī na, tá'an ñayuu kánian n̄i'í ña naá ná. 23 Dá ch̄i sa'á ña kóni nā dána'a nā táto'on k̄i'lo ká'ano kúú choon kómí ná, sa'á ñoó n̄i kemáni ná ñayuu, nā n̄i ch̄ikāa inī mií ná ku'u inī na sa'a, ta n̄i kenduu nā ñayuu ñoó nda

rá mii sa'a ña kían kandeí na nda noo náye'e ndaa.
 24 Ta ni kana Ndios ñayuu ñoo, ta ñayuu ñoo kúu
 yó, chi ko ní kána na sava'a na Israel, di'a ni kana
 ta'ani na na ko kúu na Israel. 25 Dá chi di'a ká'an
 tuti ni taa profeta Oseas sa'á ña ni ka'an Ndios:
 Ko'in ndeei ñayuu mií, na ko ní sá kuu ñayuu,
 ta kandoo maní ñayuu ko ní sá io maní nooí.
 26 Mií mií xían noo ni ka'an Ndios xí'in ná:
 "O duú ta'ón ñayuu yu'u kúu ndo'ó",
 mií ñoo kasandaá ña kananí ná kakuu na de'e
 Ndios takí.

27 Ta di'a kua'an ña ni taa profeta Isaías sa'á na
 Israel: "Va'ará táto'on k'i'o kua'a kúu ñotí ndéi yu'u
 taño'o ná kakuu de'e na ñoo Israel, tído iin tu'u ló'o
 va na káki. 28 Dá chi sato'o yo Ndios kúu na ndaka
 kuendá noo iin rá iin ñayuu, ta keyíko ndaa na sa'a
 ná, ta yachi nda'o kee na dión." 29 Ta ni kaa ta'ani
 Isaías di'a:
 Tá ko ní ku'u ká'ano ini Ndios, na kómí choon noo
 ndidaá ángel, sa'á ndu'u,
 dá kían naá ndí'i va na sá'ano ve'e yó táto'on k'i'o ni
 ndo'o na ñoo Sodoma xí'in na ñoo Gomorra,
 ní kúu.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo ná

30 ¿Ndi kaa yo sa'á ña yó'o, viti? Kándaa ini yo
 ña ko ní nándukú na ko kúu na Israel ña kakuu
 na ñayuu ndaa noo Ndios, tído ni dankoo vii ñaa
 Ndios noo mii ná, ta ni kandoo vii ná noo ná sa'á ña
 ni kándéé ini ñaa ná. 31 Tído na Israel ni ndukú ña
 kendaá na choon sa'ándá ley, dá kandoo vii ná noo
 Ndios. Tído ko ní kándéé ta'on na. 32 Ta, ¿ndiva'a ni
 ndo'o na dión, ká'án ndó viti? Dión ni ndo'o na, dá
 chi ko ní nándukú ná ña kandoo vii ná noo Ndios

sa'á ña kandeé iní ñaá ná. Di'a ñi ndukú ná kandoo vii ná noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Sa'á ñoo ñi kachi'i sá'á ná ñi kee yuu ñi chindú'u Ndios. ³³ Dá chī di'a kaá tuti ij Ndios: Ko'in chindu'í iin yuu chí ñoo Sion di'a, dá ná kachi'i sá'á ñayuu ko xiin kandisa ñaá, dá ná kuei na noo ña koon na mií ná. Tído na kándisa yuu yó'o, ni iin kuu ta'ón o káka'an noo ná keean.

10

¹ Ñani mií, miían ndaa kuiti kóni nda'o yu'u xí'in ndino'o inij ña ná kasandaá na Israel kaka na, ta kī'o dión xīkai noo Ndios sa'a ná. ² Chī xī'o ndaai kuendá ña ndí'i nda'o ini na kee na ña kóni Ndios, tído ko ná'á ta'on na ndi kee na, dá nata'an ini Ndios, ³ chī ko nákonī na ña ñi kee Ndios, dá dánkoo vii ná ñayuu noo mií ná. Di'a ndí'i nda'o ini na Israel kandoo vii ná noo Ndios xí'in ndée mií ná. Ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoo ko xī'o na mií ná ña dánkoo vii ñaá Ndios. ⁴ Dá chī mií Cristo kúu na ñi daxínkoo choon sa'ándá ley, dá kían kandoo vii ndidaá ñayuu kándisa Cristo noo Ndios.

⁵ Dá chī di'a ñi taa Moisés sa'á ñayuu ndúkú kandoo vii noo Ndios sa'a ley: “Na kándée kée ndi ndi'i kui choon sa'ándá ley, noón kúu na ñi'í ña kataki na keean.” ⁶ Tído ká'an tuti ij Ndios ña kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándée iní yo ná, chī di'a ka'an: “Ná dá'a ni ka'án ndó ini ní'o ndo: ¿Ndá yoo ví kaa induú ki'in ña? (Tá kaá ndo dión, dá kían kénóo ndó Cristo, na ñi kii induú.)” ⁷ Ta ná dá'a ni ka'án ndó ini ní'o ndo: ¿Ndá yoo ví noo nda maá tixi ñó'o ki'in ña?” (Tá kaá ndo dión, dá kían ko nákonī ndo ña ñi natakī Cristo.) ⁸ Dá chī di'a va

kaá tuti ij Ndios sa'á ña yó'o: “Tein mií ndó xaan va ió to'on va'a, chi ini yú'u vá ndó, ta ini níó vá ndó nákaa to'on va'a yó'o.” Ta dána'a ndu to'on va'a yó'o noo ndo, dá kandeé ini ndo Jesús. ⁹ Chi tá nákoní ndo xí'ín yú'u ndo ña Jesús kúú sato'o noo ndidaá tá'an ña'a, ta kándisa ndó xí'ín ndino'o ini ndo ña ni danátaki ñaá Ndios, dá kían ni'i ndo ña káki ndó. ¹⁰ Dá chi sa'á ña ndino'o ini ndo kándisa ndó Jesús, sa'á ñoó kándoo vii ndo noo Ndios. Ta sa'á ña nákoní ndo ná xí'ín yú'u ndo, sa'á ñoó koní ndo káki ndó. ¹¹ Ta di'a ká'an ta'ani tuti ij Ndios: “Ndi ndáa mií na kándisa ñaá, ni iin kuu ta'ón o káka'an noo ná”, kaáan. ¹² Chi iin nóo kúú ndidaá ñayuu noo Ndios, á mií ná kúú ná na Israel, o koó, chi iin tó'ón mií vá Ndios kúú sato'o noo ndidaá yó. Ta va'a nda'o ini na xí'ín na nákoní ñaá. ¹³ Dá chi di'a kaá tuti ij Ndios: “Ta ndi ndáa miíó ñayuu nákoní ña Ndios kúú sato'o na, noón kúú na ni'í ña káki na.”

¹⁴ Ta, ¿ndi kee na nakoní na sato'o yo tá ko ña'a kandisa ñaá ná? Ta, ¿ndi koo kandisa ñaá ná tá ko ña'a kueídó'o na sa'a ná? Ta, ¿ndi koo kueídó'o na sa'a ná tá ko iin na dána'a noo ná? ¹⁵ Ta, ¿ndi koo ko'on na dána'a na tá ko iin na tanda'á ñaá ko'on na? Chi di'a kaá tuti ij Ndios: “Ndiká'an ví sa'á na xionoo kásto'on sa'a ndi kee ñayuu koo va'a na xí'ín Ndios, chi xionoo na dána'a na to'on va'a.”

¹⁶ Tído o duú ndidaá na Israel ni kandisa to'on va'a yó'o, dá chi di'a kaá Isaías: “Sato'o ndu, Ndios, ¿ndá yoo ví ni kandisa to'on ni daná'a ndu'u?” ¹⁷ Miían xínñó'ó ñayuu kueídó'o na to'on va'a, dá kuu kandeé ini na Jesús, ta to'on va'a yó'o kían ká'an sa'a Jesús. ¹⁸ Tído ndátó'on yu'u ndo'ó: ¿Á ko

ñá'a ta'on kueídó'o na Israel to'on va'a yó'o, ká'án ndo'ó? Koó, dá chī di'a kaá tuti iī Ndios:

Yó'o yó'o va nī kankuei na xionoo na dána'a na to'on va'a yó'o iin ní kúú ñayuu,
nda noo xíká cháá ka ñayuu yó'o nī kasandaáan.

¹⁹ Ta ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña ko ní kándaá ta'on ini na Israel ndi dándáki to'on va'a yó'o? Ka'i ndó ña nī taa Moisés sa'a ná:

Ko'on yu'u kī'oi ña koo kuión ini ndo sa'í xí'ín dao ka ñayuu, dá chī ndee yu'u na ñayuu mií,
ta ko'in dákuido ini nī ndo'ó xí'ín ñayuu koó ñaxintóni.

²⁰ Ta nī xī'o ndeé iní Isaías nī ka'an na di'a xí'ín na ñoo Israel:

Di'a kaá Ndios:

Nī sonó vá yu'u ña kían nī naní'i ñaá dao ka ñayuu, va'ará ko nándukú ná yu'u,
ta nī na'a yu'u mií noo na ko ndátó'ón sa'í.

²¹ Tído di'a nī kaa Ndios ká'an na sa'á na Israel: “In ní ndii yaká nī chīnee ndá'í, dá chindeéi iin ñoo ko seídó'o noo ká'in, iin ñoo káñó'ó noo ká'in.”

11

Ni taó xóo Ndios iin tu'u na Israel, ta noón kúú na kándisa ñaá

¹ Sa'á ñoo ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña nī dānkoo ndá'a vá Ndios na ñoo na, tá dáá? Koó, ko ta'ón dión kíán. Dá chī iin ta ñoo Israel ta'ani kúú yu'u, dá chī na ve'e Abraham ta'ani kúú, ta nákaa ta'anii tein na ve'e Benjamín. ² Ta ko ní dānkoo ndá'a ta'on Ndios na ñoo na, tá'an na nī kaxi na nda mií sa'a. ¿Á ko ndúsaa ta'on ini ndo ña ká'an tuti iī Ndios sa'a profeta Elías tá nī ka'an

kuachi na sa'á na Israel noo Ndios? Chì di'a nì kaa na: ³ “Sato'i, nì sa'ání ndí'i ra profeta ní, ta nì òkón ra noo náa ní, ta ndadá iin tó'ón vá yu'u nì kandoo xoo mií ní. Ta viti ndí'i ini ra ña kían ka'ání ta'ani ra yu'u.” ⁴ Ta, ¿á ndúsaa ini ndo ña nì kaa Ndios xí'ín Elías? Chì di'a nì kaa na: “O sa nákani inon, dá chì sa nì kaxi xoo va yu'u usa mìl ta Israel, tá'an ra nì iin kuu kò ní nákuita xití noo yokò Baal”, kaáan. ⁵ Ta dión ta'ani kían tiempo viti, dá chì nì taó xoo ta'ani Ndios iin tu'u na Israel, chì nì kaxi ñaá ná, ta iin ña manì kían ña nì kee na dión. ⁶ Sa'á ñoo, tá kían sa'á ña manì nì kee Ndios, dá kían kò kían sa'á ña nì kee ñayuu ñoo ña va'a. Dá chì tá ní kaxi ñaá ná sa'á ña nì kee na ña va'a, dá kían kò kúu kaan iin ña manì.

⁷ Sa'á ñoo, ¿ndi kaa yo sa'á ña yó'o viti? Mífan ndaa sa nandukú na Israel ña nata'an ini Ndios koni ñaá ná, tído kò ní kándeé ta'on na. Sava'a na nì taó xoo mií Ndios, noón kúu na nì nì'án. Tído dao ka noón kúu na nì ndukáxí nío. ⁸ Dá chì di'a kaá tuti ií Ndios: “Nì xì'o Ndios iin ñaxintóni xixi noo ná, ta nì xì'o na nduchí nóo kò túu noo ná, ta nì xì'o na do'o kò táí noo ná. Ta kì'o dión kían nda tiempo viti.” ⁹ Ta di'a ta'ani nì kaa David:

Ta víko ná'ano kée na ná nduuan iin dej xí'ín iin ñóno noo ná,
dá kachi'i sá'á ná, ta kuei na noón, dá ná ndo'o cháá ka nío ná.

¹⁰ Ta ná kukuaá noo ná, dá o koni ka na,
ta ná kutódo sata ná kee ndidaá kuachi ndído na.
Ta dión ná kandoo na iin íchi, kaáan.

Ko'on Ndios dákaaki na ñayuu kò kúu na Israel

11 Ta ndátò'ón ta'anii ndò'ó: ¿Á ká'án ndó ña sa'á ña ni kachi'i sá'á na Israel, sa'á ñoó ni kuei chíchí ná? Kòó, kò ta'ón dión kíán. Dá chí sa'á ña ni kee na kuachi ñoó, sa'á ñoó ni sonó Ndios noó na kó kúú na Israel ña káki na, dá ná kekuión ini na Israel sa'a ná. 12 Ta sa'á ña ni kee na Israel ñoó kuachi, sa'á ñoó ni kee Ndios iin ña maní ká'ano xí'ín na kó kúú na Israel. Ta sa'á ña ni tuú na Israel noo Ndios, sa'á ñoó ni keva'a cháá ka na kó kúú na Israel. Ta kúú ndato ka ví ko'on Ndios kee na xí'á tá ná kasandaá kuú ndu'u na Israel tixi ndá'a Ndios.

13 Ta viti kónii ka'in xí'ín ndò'ó, na kó kúú na Israel. Yu'u kúú iin apóstol, na ni tanda'á Ndios né'e to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, ta nd'i nda'o inii dáxinkoo va'i choon yó'o, 14 dá chí kónii ña ná kukuión ini na ñooi sa'á ña maní ni kee Ndios xí'ín ndó, dá ná koni dao na káki na. 15 Dá chí sa'á ña ni dankoo xoo Ndios na Israel, sa'á ñoó ni ni'i dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o ña kandeí va'a na xí'ín ná. Tído, ¿ndi koo tá ná nandió koo Ndios naki'in tá'an va'a na xí'ín na ñoo Israel? Kákián tátò'on kí'o ni natakí na tein na ni xi'i.

16 Tá ña ii kúú tá'í yúsa ni taó ná mií noó doko ná noo Ndios, dá kíán ña ii ta'ani kúú cháá ka yúsa ni kandoo ñoó. Chí tá ii yo'o iin yíto, dá kíán nda ndá'a ra ii. 17 Chí kíán tátò'on ni sa'anda Ndios dao ndá'a yíto, ta ndò'ó, va'ará kúú ndó tátò'on nda'á yíto olivo yukú, tído ni chirndaa Ndios ndò'ó yika iin yíto olivo va'a noó ni ta'anda ñoó. Ta yo'o mií rá xíto ndò'ó, ta ndato takí ndo kéean. 18 Ta ná dá'a ni ka'an táyíí ndó noo ndá'a yíto, ña ni sa'anda Ndios ñoó. Kaño'o ini ndo ña kó xíto ta'on ndó yo'o yíto ñoó. Di'a yo'o yíto ñoó vá xíto ndò'ó. 19 Ndá ndi kuu kaa ndo ña ni sa'anda na ndá'a yíto ñoó, dá

na chirndaa na mií ndó. ²⁰ Ndaa va ni sa'anda ñaa Ndios, chi ko ní kándisa ta'on na Jesús. Ta ndo'ó, sa'á ña kándéé ini ndo Jesús, sa'á ñoó tándaa ndo ndika yito ñoó viti. Tído ná dá'a ni kuryíí ndó. Va'a cháá ka kua'án ndo yu'ú ndo Ndios. ²¹ Dá chi tá ko ní xi'o ká'ano ini Ndios sa'a mií mií ndá'a yito ñoó, dá kían ni ndo'ó o kí'o ká'ano ini na sa'a. ²² Kana'á ndó ña va'a nda'o ini Ndios, tído ka'í nda'o dándó'o na nio na saá ini. Sa'á ñoó ni dándó'o na nio na Israel, na ko ní xín kandisa, ta ni keva'a na xí'ín ndó sa'á ña kándisa ndó Jesús. Tído tá ná dánkoo ndó ña kandisa ndó na, dá kían ko'on na ka'anda na ndo'ó táto'on ni kee na xí'ín mií mií nda'á yito ñoó. ²³ Tído tá ná dánkoo na Israel ña saá ini na, ta ná kandisa ndaa na Jesús, dá kían ko'on Ndios nachirndaa tuku ñaa ná noó ni sarndaa na, dá chi ió choon noo ndá'a ná ña kee na dión. ²⁴ Dá chi ni sa'anda Ndios ndo'ó noo ndá'a yito olivo yukú, ta ni chindaa na ndo'ó ndika yito olivo ndáka na, va'ará iin ña kuáchi nda'o kían. Sa'á ñoó, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña vaá óon va ko'on tuku na nachindaa na mií mií ndá'a yito ñoó noó ni sarndaaan?

Kóni Ndios ña nandio kuéi na Israel noo mií ná

²⁵ Ta viti kóni yu'u ña kana'á ndo'ó, ñani, sa'á iin ña'a ná'á iin tó'on dini Ndios, dá kían ná dá'a ni kuryíí ndó. Ni sonó Ndios ña kían ni kusaá ini kuá'á nda'o na Israel nda ná kasandaá ndu'u ndi'i na ko kúú na Israel, na ni chikaa ini mií Ndios káki. ²⁶ Nda daá ví, dá ko'on na dákaki ndi'i na na Israel. Dá chi ki'o di'a kaá tuti ií Ndios:

Nda yuku Sion kii na dákaki ñaa, ta taó xóo na na ve'e Jacob noo ndidaá ña kini kée na.

27 Chì dión ko'in kandooi keei xí'ín ná tá ná dándóoi kuachi na.

28 Xiní u'u na Israel to'on va'a sa'a Jesús, ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoo ñi keva'a mií ndó. Tído sa'á ña ñi kaxi ñaá mií Ndios nda mií sa'a, sa'á ñoo kú'u jó ini na sa'a ná, dá chì kì'o dión ñi kandoo na xí'ín na sá'ano ñoo ndu. 29 Chì ñi kaxi Ndios na Israel, ta ñi kemáni ñaá ná, ta ni iin kuú ta'on o nándikó ini na. 30 Tído ndo'ó, na ko kúú na Israel, ñi sa kuu ndó na koó do'o tá sata. Tído viti ñi ñi'í ndo ña kú'u ini Ndios sa'a ndo sa'á ña ñi kusaá ini na Israel. 31 Ta dión ta'ani ndó'o na Israel viti. Chì viti kúú ná na kusaá ini, ta ndo'ó kúú na ñi ñi'í ña kú'u ini Ndios sa'a ndo. Tído iin kuú ko'on ta'ani Ndios ku'u ini na sa'á na Israel. 32 Nì sonó Ndios ña kían ñi kusaá ini ndidaá ñayuu, dá kuu ku'u ini na sa'a ná.

33 ¡Nandeé ka vían ndichí Ndios! ¡Ta ñaxintóni ná, ko ta'on noo kásá'án, ta ni noo ndí'an! Ko ín ta'on kándéé kana'á ña ñi chikaá ini na kee na, ta o kúu ta'on kandaá ini yo tát'o'on kì'o kée na. 34 Chì, ¿ndá yoo kandeé kana'á ndí kían nákani ini sato'o yo Ndios? Ta, ¿ndá yoo katì'a ka'an ni'ini noo ná? 35 Ta, ¿ndá yoo ñi kee ña manì xí'ín Ndios, dá ná ndi'í ini na nandió né'e na ña manì yó'o? Ko ín ta'on. 36 Dá chì ndidaá tá'an va ña'a vei noo mií Ndios, ta takían kée mií ná, ta mií ná kómí choon sa'a ndidaá ña'a. Sa'á ñoo ná natiin mií ná ñaño'ó ndidaá tá'an kuú. Dión ná koo.

12

Kì'o di'a kánian kee na kándísa Jesús

1 Sa'á ñoo, ñani mií, sa'á ña kú'u ini Ndios sa'a yo, sa'á ñoo seí nda'ávíi noo ndo ña nakì'o ndó mií ndó noo Ndios, ta ná kakian ña dokoo ndo mií ndó

noo ná, ta dión kee ndó nani takí ndo, ta ná koo vii ndo, ta ná ndukú ndó ña nata'an iní Ndios koni na ndo'ó, chi k̄i'lo dión kánian kee ndó kandaño'o ndó na. ² Ná dá'a ka ni koo ini ndo kee ndó tá kée na kúú kuendá ñayúú yó'o. Di'a konó ndó ña ná ndesaá Ndios ñaxintóni ndo, dá kuu kandaá ini ndo ndí k̄ián kóni na kee ndó, dá kasandaá ndo kana'á ndó ndí k̄ián va'a noo ná, ta ndí k̄ián náta'an ini na xiní na, ta ndí k̄ián kúú ña ndaa noo mií ná.

³ Ta sa'á ña ni kemáni Ndios yu'u xí'ín choon kómíí, sa'á ñoó x̄ik̄ai noo iin rá iin ndó ña ná dá'a ni nakoni téi ndo mií ndó. Va'a kaan chik̄i'ó va'a ndó ña kée ndó. Ta chik̄i'ó va'a ndó mií ndó táto'on k̄i'lo káa t̄andee iní ni x̄i'lo Ndios noo iin rá iin ndó. ⁴ Dá chi ndó'o yó táto'on k̄i'lo ndó'o yikí koño yo, kua'á nda'o tá'í k̄ián, ta sa díin díin va choon kée iin iian. ⁵ Ta dión ndó'o yó. Kua'a vá kúú yó, tído iin tó'ón vá ni nduu yó sa'á ña kúú yó kuendá Cristo Jesús. Chi ni naki'in tá'an iin rá iin yó, dá ni nduu yó iin tó'ón xí'ín dao ka yo. ⁶ Sa'á ñoó díin díin va choon ni natiin yó noo Ndios, dá kat̄i'a yó kechón yó noo ná, ta vei ña noo ña man̄i xí'o na noo yo. Sa'á ñoó tá ni natiin ndó choon ña k̄ián kasto'on ndó xí'ín dao ka ñayuu to'on ni x̄i'lo Ndios noo ndo, dá kee ndoan táto'on k̄i'lo kándée iní ndo mií ná. ⁷ Ta tá ni natiin ndó noo Ndios ña kat̄i'a ndó koni kuáchí ndó noo dao ka na, dá k̄ián koni kuáchí ndísá'ano ndó, o tá ni natiin ndó ña kat̄i'a ndó dána'a ndo, dá k̄ián dána'a va'a ndó. ⁸ Tá ni natiin ndó ña kat̄i'a ndó ka'an ni'ini ndó noo ñayuu, dá k̄ián ka'an ni'ini ndó noo ná, o tá ni natiin ndó ña kat̄i'a ndó kemáni ndo na kúnda'í, dá k̄ián ndino'o ini ndo kemáni ndo ná, o tá ni natiin ndó ña kat̄i'a ndó kandita

ndó noo, dá kían cho'on va'a ini ndo, o tá ni natiin ndó ña katj'a ndó chindeé ndó dao ka na, dá kían chindeé ndó na xí'an kádij iní ndo.

⁹ Ta koo ini ndo ku'u ndisa ini ndo sa'a dao ka ndo. Kañó'ó ndó ndidaá ña kini, ta ndiko ndo ña va'a. ¹⁰ Ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. Ta tát'o'on kjo ndó'o ndó xí'in na ve'e mií ndó, kjo dión kando'o ndó xí'in dao ka na. Ta koo ini ndo koo ñañó'ó ndó noo iin rá iin ndó. ¹¹ Cho'on iní ndo kechóon ndó, ta o sa kákuu ndó na dusa. Ndino'o ini ndo koni kuáchí ndó noo na kúu sato'o yo. ¹² Kádij ini ndo sa'a tandeé iní xí'o Ndios noo ndo, ta ndeé va'a cháá koo ini ndo tein tandó'ó, ta o sa koo ini ndo katuu ndó ña ká'an ndo xí'in Ndios. ¹³ Ta chindeé ndó dao ka na kúu ñayuu Ndios xí'in ña xínñó'ó ná, ta koo ini ndo natiin va'a ndó na tá kosa na ve'e ndó.

¹⁴ Ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'a na kéndava'a xí'in ndó, kaka ndo ña maní sa'a ná, ta o sa dátaí chi'an ndó na. ¹⁵ Ta kádij iní ndo xí'in na kádij iní, ta kuaki ndó xí'in na sáki. ¹⁶ Ta iin ná kakuu ndó xí'in dao ka ndo. Ta o sa kúryí ndó, di'a naki'in tá'an ndó xí'in na kúnda'í kandeí ndó. O sa kéndichí téí ndo mií ndó xí'in noo ká'an ndo. ¹⁷ Tá ni kee na ña kini xí'in ndó, o sa nándio kuéí ndó kee ndó ña kini xí'in ná. Di'a ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a noo ndidaá ñayuu. ¹⁸ Noo mií ndó ká'an ña ndi'i ini ndo ndukú ndó ña kandeí va'a ndó xí'in iin rá iin ñayuu. ¹⁹ O sa koo ini ndo naki'in ya'i mií ndó sa'a ña kini kée ñayuu xí'in ndó, na maní mií. Di'a kua'an ndo kandati ndó Ndios, dá chj di'a kaá tuti ij mií ná: “Noo yú'u ni ya'a na, ta mií vá yu'u kúu na ndaka kuendá noo ná, kaá sato'o yo Ndios.” ²⁰ Sa'a ñoo, tá kuiko na xiní u'u ñaá, kjo ndó ña'a ná

kasá'an na. Tá íchì ini nà, kì'o ndó takuìí ná ko'o na, dá chì tá kée ndó dión, dá kíán keeá kuendá tátò'on ñò'ó tìkèí nì chìkodó ndò dinì ná xinì nà. ²¹ Ta o sà kónó ndó noó ñà kini ñà kandeéán dákuèi ñáá ndò'ó, di'a chituu ndó ñà kini xí'ín ñà va'a.

13

¹ Koo ini ndidaá ní ndó kueídó'o ndó ta né'e choon, dá chì kò ndéi ta'on ta né'e choon xí'ín ñà kónì mií rá, ndéi ra chì kì'o dión nì saki ini mií Ndios. Ta viti ndéi ra chì mií Ndios nì chikaa ini ñà kandeì ra. ² Sa'á ñoó, ndidaá nà kò kónì kueídó'o ta né'e choon, xío kao na ñà sakí mií Ndios, chì mií ná nì chikata ra. Ta nà kée dión kúú nà ndo'o níó sa'á kuachi kée ná. ³ Dá chì kò ndéi ta'on ta né'e choon dáyu'ú ra nà kée ñà va'a. Di'a ndéi ra dáyu'ú ra nà kée ñà kini. Tá kò kónì ndò kayu'ú ndò ta né'e choon, dá kíán kee ndó ñà va'a, dá ná ka'an va'a ra sa'a ndò. ⁴ Dá chì kómí rá choon noó Ndios, dá kíán kandeì va'a ndó. Tído tá kée ndó ñà kini, kánian yu'ú ndò, dá chì kò né'e oon ta'on ra espada. Ta kómí rá choon noó Ndios ñà kíán dándó'o ra níó ndidaá nà kée ñà kini. ⁵ Sa'á ñoó kánian kueídó'o ndó ra, ta o duú sava'a sa'á ñà kómí rá choon dándó'o ra níó yo. Di'a ná kueídó'o ndó ra sa'á ñà kónì ndò kakomí ndó iin ñaxintónì vii. ⁶ Sa'á ñoó chiya'i ndó sa'a ñó'o ndò noó rá, chì kómí rá choon noó Ndios, ta sava'a choon yo'o kuití vá ndéi ra. ⁷ Ta chiya'i ndó noó iin rá iin ra kánian chiya'i ndó, ta kíán noó ta né'e choon, o kíán noó ra kí'ín ya'i sa'a ñó'o. Ta kì'o ndó ñaño'ó noó nà kánian natiin ñaño'ó, ta nakoni ndò nà kánian nakoni ndò. ⁸ Ni lú'u o sà kátai ndò noó ni iin ñayuu, sava'a ñà katai ndò noó ná ná kakuu ñà ku'u ini ndò sa'a

ná. Dá chi tá kú'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó, dá kían kéndisa ndó choon sa'ándá ley Moisés. ⁹ Dá chi di'a kaá ley: “O sa kée ndó kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í ndo o yíi ndo, o sa ka'ání ndo ndii, o sa kí'ín kui'íná ndó, o sa káva'a ndó ña to'ón sa'a dao ka na, o sa kátóo ndo kakomí ndó ña'a ió noo dao ka ñayuu.” Ta choon yó'o xí'ín dao ka choon sa'ándá ley, iin nóo kúú váán xí'ín ña kú'u ini yo sa'á ñayuu xí'ín yó tát'o'on kí'o ndó'o yó xí'ín mií yó. ¹⁰ Dá chi tá ná ku'u ini yo sa'a ñayuu xí'ín yó, dá kían ni iin kuú ta'ón o kéndava'a yó xí'ín ná. Sa'á ñóó tá ná ku'u ini yo sa'a ná, dá kían kéndisa yó choon sa'ándá ley. ¹¹ Díon koo ini ndo, dá chi sa kua'an ndi'i va tiempo. Sa ni kasandaá va hora ndoto ndó, ná dá'a ka ni kudj ndo, dá chi sa kuyati cháa ka kuú nandió koo na dákaaki ñaá o duú tá míi ni kasá'á yó kándisa yó na. ¹² Sa ndikí vá kían viti, sa kua'an tuu noo vá. Ná dánkoo yó ndidaá ña kini kée na xionoo noo iin naá. Ta ná tiin yó to'on ndato Ndios, dá kandeé yó naá yo xí'ín ña kini. ¹³ Ná kee yó tát'o'on kée na ió ndúsá'ano ini, tá'an na xionoo noo túu. Ná dá'a ni kee yó víko xíxi kua'an, ná dá'a ni kakuu yó na xí'i, ná dá'a ni kudj yo xí'ín ñayuu yó'o, ñayuu káa, ná dá'a ni kee yó kuachi ka'an noo xí'ín ñíi yo, ná dá'a ni ndukú yó tandó'ó xí'ín dao ka na, ta ná dá'a ni koo u'u ini yo. ¹⁴ Di'a Jesucristo, na kúú sato'o yo, ná kakuu tát'o'on iin dá'on kandixi ndó, ta o sa kí'o ndó mií ndó ña kían kee ndó ña kóni ñíi ndo.

14

Ká'an Pablo sa'á na kómani kua'ano xí'ín to'on Ndios

¹ Natiin va'a ndó ñani yo, na kómanj kua'ano xí'ín ña ndaa kándisa yó, ta o sa chídáo tá'an ndó xí'ín ná. ² Chj ndéi dao ñani yo, na ná'á ña kuu keí ná ndi ndáa mií ña'a. Tído ndéi ta'ani dao ka ñani yo, na ko kátóni va'a ini, sava'a ña'a kuí va seí na. ³ Ta ndo'ó, na ko nákanj kuáchj ini keí ndi ndáa mií ña'a, o sa kénóo ndó na ko seí ña. Ta ndo'ó, na ko seí ndi ndáa mií ña'a, ná dá'a ni dána'a ndá'a ndo na seí ña, dá chj sa nj natiin va'a ñaá Ndios. ⁴ Ta, ¿ndá yoo kúú ndó, ká'an ndó? ¿Ndiva'a chíndaaj noo ndo kényiko ndo sa'á na ko ñó'o tixi ndá'a ndo? Chj mií Ndios, na kúú sato'o ñani ndo, noón kúú na kényiko sa'a ná, á íin ndaa na o nj kankao na noó kuachi. Tído o kankao ta'on na, dá chj sato'o yo Ndios, ká'ano nda'o choon né'e na, ta kuu chindeé ñaá ná kuiin ndaa na.

⁵ Ió dao ñani yo kéká'ano ij vá ná dao kuu, ta ió dao ka ñani yo ko kéká'ano ka na ni iin tó'ón kuu. Sa'á ñoó iin rá iin mií vá ndó kánian nakani va'a ini sa'á ndí kían kee ndó sa'a ña yó'o. ⁶ Dá chj ió dao ñani yo kéká'ano na dao kuu, ta dión kée na dá chj ndúkú ná kji'o na ñaño'ó noo Ndios. Ta dao ka ñani yo ko kéká'ano ka na ni iin tó'ón kuu, chj kji'o dión kándaaj ini na, ta xí'o ta'ani na ñaño'ó noo Ndios. Ta dión ni ndó'o ñani yo, na seí ndi ndáa mií ña'a, náki'o na ñaño'ó noo Ndios, dá chj náki'o na ndivé'e noo ná sa'a ndidaá ña seí na. Ta dión ta'ani ñayuu ko seí ndi ndáa mií ña'a, ndúkú ná nakji'o na ñaño'ó noo Ndios sa'á ña ko seí na ndi ndáa mií ña'a, ta náki'o ta'ani na ndivé'e noo Ndios sa'á ña kúú seí na. ⁷ Chj ko ndéi mií ta'on yó xí'an dión oon ni, ta ni ko xí'j yo xí'an dión oon ni. ⁸ Dá chj tá takí yo, noo ndá'a sato'o yo Ndios ndéi yó. Ta tá nj xi'j

yo, noo ndá'a sato'o yo Ndios vá ni xi'i yo. Sa'á ñoó, tá takí yo o ni xi'i yo, noo ndá'a sato'o yo Ndios vá ño'o yó. ⁹ Ni xi'i Cristo, ta ni ñataki na, dión, dá ni xinkoo na kakuu na sato'o noo ña ni xi'i xí'ín noo ña ndéi takí.

¹⁰ Tído ndo'ó, ¿ndiva'a dána'a ndá'a ndo ñani ndo? Ta, ¿ndiva'a kénóo ndó ñani ndo? Chì ndidaá vá yó nakuíta noo Cristo keyíkoo sa'a yo. ¹¹ Dá chì di'a kaá tuti iì Ndios:

Sa'á ña takí yu'u, kaá sato'o yo Ndios,
sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó ña miían nata'ano ndidaá
kúú kondoo ñayuu noo yú'u,
ta ndidaá kúú yú'u nakoni ña yu'u kúú Ndios.

¹² Sa'á ñoó kándaá iniio ña iin rá iin vá yó nakuíta nakí'o yó kuendá noo Ndios.

*Ná o kée yó ni iin ña'a, ña kíán kedaá xí'ín ñani yo,
dá kuei na noo kuachi*

¹³ Sa'á ñoó ná dá'a ni dána'a ndá'a tá'an yó. Di'a koo ini ndo ná dá'a ni kakuu ndó tát'on iin yuu noo kachi'i sá'a ñani ndo, dá ya'a na kee na kuachi.

¹⁴ Ná'a yu'u, ta kándéé ká'ano iniio sato'o yo Jesús ña ni iin tó'ón ña'a seí yo ko kúú ña'a yakó noo Ndios. Tído tá ká'án dao ka ñani yo ña kíán ña'a yakó noo Ndios, dá kíán ñaá vá kíán noo mií ná. ¹⁵ Ta tá ña seí ndo kedaá xí'ín ñani ndo, dá nakani kuachi ini na, dá kíán ko kú'u ta'on ini ndo sa'a ná. Kana'a ndó ña ni xi'i Cristo sa'a ñani ndo, sa'á ñoó ná dá'a ni dátúú ndó ña xí'ín ña seí ndo. ¹⁶ O sa kí'o ndó mií ndó ña ka'an ndava'a na sa'á ña kée ndó, va'ará ná'a mií ndó ña kíán ña va'a. ¹⁷ Dá chì yóó, ña ño'o tixi ndá'a Ndios, ko káni kaan ndi'i ini yo sa'á ña seí yo ni sa'á ña ko'o yó. Ña kánian ndi'i cháa ka ini yo sa'a kíán ña ná koo ini yo kee yó ña ndaa, ta ná

kandei va'a yó xí'ín dao ka ñani yo, ta ná kandei dij iní yo, chí ndidaá ña yó'o vei noo Espiritu ij Ndios. ¹⁸ Ta na xínkuáchí noo Jesús kúú na kée ndidaá ña yó'o, ta náta'an ini Ndios sa'á ña kée na, ta ká'an va'a dao ka ñayuu sa'a ná.

¹⁹ Sa'á ñoo ná ndukú yó ndi keeá kandei va'a yó xí'ín dao ka ñayuu, ta ná ndukú yó ndi keeá dákuá'ano tá'an yó íchí Ndios. ²⁰ Ta ná dá'a ni danaá ndo ña ni kee Ndios xí'ín ña'a seí ndo. Ndi-daá tá'an va ña'a seí yo kúú ña vii. Tído ko vá'a ta'on kíán noo Ndios tá ná k'i'o yó ña kankao ñani yo noo kuachi sa'á ña seí yo. ²¹ Iin ña va'a cháá ka kíán tá ná o keí yo koño, ta ná o kó'o yó vino, ta ná o kée yó dao ka ña'a, ña kíán kedaá xí'ín ñani yo, dá kuei na noo kuachi, o ña'a kedaá xí'ín ná nakani kuáchí ini na, o ña'a kedaá xí'ín ná ndiko na noo ña'a Ndios. ²² ¿Á kándisa ndó ña kuu keí ndo ndidaá ña yó'o? Va'a va, tído mií ndó xí'ín Ndios ná kana'á. Ndiká'an ví na ko nákani kuáchí ini noo ña kée na. ²³ Chí ndi ndáa mií ñayuu nákani kuáchí ini keí ná iin ña'a, ta seí ij vá náan, noón kúú na táí kuachi noo Ndios, dá chí kándisa na ña ko kánian kee na dión. Dá chí tá ná kandisa yó ña kíán iin ña ko vá'a, ta ni kee yóan, dá kíán ni ya'a yó ni kee yó kuachi noo Ndios.

15

¹ Sa'á ñoo, yóo, na ndíta toon xí'ín to'on Ndios, kánian k'i'o ndeé ini yo sa'a ñani yo, na kómani kua'ano xí'ín to'on Ndios. Ná dá'a ni kee yó sa'a miíá, ná kee cháá ka yo sa'a ñani yo. ² Ta ná koo ini iin rá iin yó ndukú yó ña nata'an ini ñani yo, ta ná ndukú yó ña keva'a na, dión, dá koni na kua'ano

cháá ka na xí'ín to'on Ndios. ³ Chi ni Cristo ko ní ndúkú ná ña kían kee na sa'a mií ná. Di'a ni kee na táto'on k'i'o ká'an tuti iñ Ndios: “Mií to'on kini ni ka'an na sa'a mií ní, ñoó kían ni nakuido yu'u.”
⁴ Ta ndidaá to'on ni taa na noo tuti iñ Ndios tá sata, ñoó kían dána'an noo yo nda viti, dá ná kat'i'a yó kandati kueé yo, ta ná koo ndeé ini yo kee to'on ñoó, dá koni yo natiin yó tandeé iní noo Ndios. ⁵ Ta mií Ndios kúú na xí'o ña kandati kueé yo, ta xí'o na tandeé iní noo yo, noón kúú na k'i'o ña kandeí ñóchí ndó xí'ín iin rá iin ndó táto'on k'i'o kóni mií Cristo Jesús. ⁶ Díón, dá iin ná kakuu ndó keká'ano ndó Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo.

Miñan dána'a yo to'on Jesús noo ndidaá na ko kúú na Israel

⁷ Sa'á ñoó koo ini ndo natiin va'a ndó iin rá iin ndó táto'on k'i'o ni natiin va'a Cristo mií yó, dá ná natiin Ndios ñaño'ó. ⁸ Ta ká'in xí'ín ndó ña ni kii Cristo ni xinkuáchí di'a na noó na ñoo Israel, dá na'a na ña iin na ndaa kúú Ndios, dá dáxinkoo na ña ni kaa Ndios kee na xí'ín na sá'ano Israel ni sa ndei sa na'á. ⁹ Ta ni kii ta'ani Cristo, dá ná keká'ano na ko kúú na Israel Ndios sa'á ña kú'u ini na sa'a ná. Dá chi di'a kaá tuti iñ Ndios:

Ta viti ko'in k'i'oi ñaño'ó noo mií ní tein na ko kúú na Israel,

ta kata yu'u yaa keká'anoi kuu mií ní.

¹⁰ Ta kaá ta'ani tuti iñ Ndios di'a:

Kadii dáó ini ndo'ó, na ko kúú na Israel, xí'ín na Israel, na kúú na ñoo Ndios.

¹¹ Ta kaá ta'ani tuti iñ Ndios di'a:

Ta ndo'ó, na ko kúú na Israel, keká'ano ndó Ndios, na kúú sato'o yo,

ta ndidaá ñoo ná chindaya'i ñaaá ná.

¹² Ta kaá ta'ani profeta Isaías:

Tein na ve'e taa naní Isai kana iin taa,
ta kasandaá na dándáki na na ko kúu na Israel,
ta noón kúu na ki'o tandeé iní noo ná.

¹³ Ta mií Ndios, na xí'o tandeé iní noo yo, ná dákutí ná ní'o ndo xí'ín ña kádij iní ndo, ta ná ki'o na ña koo va'a iní ndo sa'á ña kándéé iní ndo ná, dá ná nakutí iin rá iin ndó xí'ín tandeé iní kee Espíritu ij.

¹⁴ Ta ná'á vá yu'u ña va'a nda'o ini ndo'ó, ñani mií, ta ni chití ndó xí'ín ñaxintóni kée Ndios, sa'á ñoo tí'a ndó ka'an ni'ini noo sátá'an ndó. ¹⁵ Tído noo tuti yó'o ni xi'o ndeé inij ni ka'in xí'ín ndó, dá dándusaa inij ndo'ó sa'a dao ka ña'a, ta dión ni keei, chi mií Ndios ni kemáni yu'u xí'ín choon yó'o, ¹⁶ dá kechóoin noo Jesucristo tein na ko kúu na Israel, dá dána'i to'on va'a sa'a Jesús noo ná, dá kakuu na iin ña va'a dokoí noo Ndios, dá chi Espíritu ij Ndios kúu na ndúvii ñaa. ¹⁷ Ta sa'á Cristo Jesús náta'an inij sa'a choon kéei noo Ndios. ¹⁸ Chi ká'in sava'a sa'á ña ni kee Cristo xí'ín ndá'í tein na ko kúu na Israel, chi seídó'o na Ndios ni kee ña dána'i, xí'ín ña kéei. ¹⁹ Chi ni keei ña ná'ano xí'ín ña ndato xí'ín ndée Espíritu ij Ndios. Sa'á ñoo nda ñoo Jerusalén, ta nda iin ní kuendá Ilírico di'a ni naka'ani to'on va'a sa'a Cristo Jesús ni keei. ²⁰ Ta daá ndí'i va inij dána'i to'on va'a sa'a Cristo Jesús noo na ko ñá'a kuií kueídó'o ñaa, dá ná o náki'in ñe'i choon ni kee dao ka na dána'a. ²¹ Dá chi ndí'i inij kee táto'on ká'an tuti ij Ndios:

Tá'an ñayuu ko ñá'a kuií ni'i tó'on sa'a Ndios, noón kúu na katóni ini,

ta ñayuu ko ñá'a kuií kueídó'o sa'a ná, kandaá ini na.

Chíkaa ini Pablo ko'on na ñoo Roma

²² Sa'á ñoo ko ní kúu saai noo ndéi ndó, va'ará kua'á nda'o ta'ándá ni ka'ín saai kooi xí'ín ndó. ²³ Tído viti sa ni nata'an va yu'u iin ní kuendá noo nákaai yó'o ni daná'i. Ta sa kua'a vá kua nákani inii saai noo ndéi ndó. ²⁴ Sa'á ñoo tá ná ko'in España, dá chika'andai noo ndéi ndó koo tooi xí'ín ndó. Ta kandatii ña chindeé ndó yu'u noo ko'in tá ni ndi'i ni sa io dii tooi xí'ín ndó. ²⁵ Tído viti kían ko'in ñoo Jerusalén, dá kemáni yu'u na kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo, ²⁶ dá chi na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Macedonia xí'ín na ndéi Acaya ni nata'an ini na ni ketutí ná cháa di'ón kemáni ná na kúnda'í ñó'o tein na kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo Jerusalén. ²⁷ Ta ni nata'an ini na kee na dión, dá chi tái na noo na Israel, chi ni ni'í ná ña maní noo Ndios sa'á na Israel. Sa'á ñoo kánian chindeé ñaa ná xí'ín ña va'a ió noo ná. ²⁸ Tá ni ndi'i ni keyíkoí choon yó'o ni sa'in ni ne'i di'ón ñoo noo ná, dá chika'andai noo ndéi ndó xaan noo ya'i ko'in España. ²⁹ Ta kátóni inii ña tá ná saai noo ndéi ndó xaan, kua'á nda'o ña va'a kee Cristo xí'ín yó sa'á ña kándisa yó to'on va'a sa'a ná.

³⁰ Tído xíkai ña maní noo ndo, ñani, ña sa'á ña kándisa yó Jesucristo, na kúu sato'o yo, xí'ín sa'á ña kú'u sátá'an ini yo sa'a yo kée Espíritu ii Ndios, ña chindeé ndó yu'u kaka ndo ña maní noo Ndios sa'í, ³¹ dá ná chindeé ná yu'u noo taa ko xí'ín kándisa to'on va'a Jesús ndéi chí kuendá Judea. Ta kaka ta'ani ndó noo ná ña ná natiin va'a na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén di'ón ko'in dánkooi noo ná.

³² Dá kían ná saai xí'an kádij inij noo ndéi ndó tá dión kóni mií Ndios, dá ná nani'i ndée yu'u xí'in ndó. ³³ Ná koo Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, xí'in iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

16

Ká'an Pablo ndisá'án xí'in ñayuu né'e tá'an va'a xí'in ná

¹ Natiin va'a ndó k'i'o yó Febe, chī kosaa na noo ndéi ndó. Mií ná kúú na xínkuáchí noó na kúú kuendá Jesús ndéi chí ñoo Cencrea. ² Ta kónij ña kían natiin va'a ndó na, chī kúú ná kuendá sato'o yo Jesús, chī k'i'o dión kánian kee yó sa'á ña kúú yó ñayuu Ndios. Ta chindeé ndó na xí'in ndidaá ña'a xínño'ó ná, chī chindeé ná dao ka na kúú kuendá Jesús, ta chindeé ta'ani na yu'u.

³ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in Priscila, xí'in Aquila, na kéchóon dáó xí'in yu'u noo Cristo Jesús.

⁴ Ta ni xí'o na mií ná ña kuu na sa'a yú'u, dá kakii. Ta o duú iin tó'on yu'u ní náki'o ndivé'e noo ná, dión ta'ani na kúú kuendá Jesús, na ko kúú na Israel, náki'o ta'ani na ndivé'e noo ná.

⁵ Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'in na kúú kuendá Jesús ndítútí ve'e na.

Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'in ñani manij Epeneto, na mií noó ni kandisa to'on Jesús chí kuendá Acaya di'a.

⁶ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in k'i'o yó María. Na yó'o kúú na ndí'i nda'o ini xínkuáchí noo Ndios tein mií ndó xa'an.

⁷ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'in ñani yo Andrónico xí'in ñani yo Junias, tá'an ra kúú tá'an yu'u, ta ndi nduú ra ni sa ño'o xí'in ve'e ka sa'á to'on Jesús.

Ta ká'an va'a apóstol, na né'le to'on Jesús, sa'a ndi nduú ɬaa yó'o. Ta sa daá kándísa va ra Jesús, dá ni kándísa yu'u.

⁸ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Amplias, ra kúú ñani maní miíí sa'a ña kándísa dáó ndú sato'o yo Jesús.

⁹ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Urbano, ra kéchóon dáó xí'ín ndu'u noo Cristo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani maníi Estaquis.

¹⁰ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Apeles, ta náta'an ini Cristo xiní ñaa ná. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín na ve'e ñani yo Aristóbulo.

¹¹ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín tá'in naní Herodión. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín na ve'e Narciso, tá'an na ndíta ndaa xí'ín sato'o yo Jesús.

¹² Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín kị'o yó Trifena xí'ín kị'o yó Trifosa, tá'an na kéchóon noo sato'o yo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín kị'o maní yo Pérsida, tá'an na ndí'i ini kéchóon noo sato'o yo Jesús.

¹³ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Rufo, ra ni ka'xi mií sato'o yo Jesús. Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín naná ra, chi táto'on kị'o naná miíi kúú ná, xiníi.

¹⁴ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Asíncrito, xí'ín Flegonte, xí'ín Hermas, xí'ín Patrobas, xí'ín Hermes xí'ín dao ka na kúú kuendá Jesús dákuá'a xí'ín rá.

¹⁵ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Filólogo, xí'ín kị'o yó Julia, xí'ín ñani yo Nereo, xí'ín kị'o ra, xí'ín kị'o yó Olimpás xí'ín ndidaá ka ñayuu Ndios dákuá'a xí'ín ná.

16 Ta viti chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ñaño'ó ka'an tá'an ndó ndisá'án sa'á ña kúú ndó kuendá Jesús. Ta natiin ndó ndisá'án ká'an ndidaá na kúú kuendá Cristo ndéi iin rá iin xíán.

17 Ta seí nda'avíi noo ndo, ñani, ña kaon koo ndó xí'ín ra kátoó ka'anda tá'an ñaá, tá'an ra kátoó dátúú ña ndaa kándisa ndó. Va'a kaan taó xóo ndó mií ndó noo rá. 18 Dá chi ta yó'o kúú ra ko xínkuáchí ta'on noo sato'o yo Jesucristo, sav'a sa'a mií vá rá kée ra. Ta xí'ín to'on vitá xí'ín to'on ñóchí dándai'í ra na vitá ini.

19 Ta ndéi kúú mií vá ká'an na sa'a ndo ña kúú ndó ñayuu seídó'o ndaa to'on Jesús, sa'á ñoó kádii nda'o inii sa'á ña kée ndó dión. Ta kóni yu'u ña ndichí koo ndó noo ña ndaa, ta o sa ndíko ndo ña kini. 20 Ta Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, noón kúú na kadí yachi ña u'u tixi sa'a ndo. Ta ná koo ña maní xí'o Jesucristo, na kúú sato'o yo, xí'ín iin rá iin ndó.

21 Ta tánda'á ta'ani ñani yo Timoteo, ta kéchóon nduú xí'ín yu'u, ndisá'án kosaa noo ndo. Tá'an ra kúú tá'in naní Lucio, xí'ín Jasón, xí'ín Sosípater, tánda'á ta'ani ra ndisá'án kosaa noo ndo.

22 Ta yu'u, ra naní Tercio, ni taai tuti yó'o kosaa noo ndo. Ta tánda'á ta'ani yu'u ndisá'án kosaa noo ndo, chi kándisa dáó yó sato'o yo Jesús. 23 Ta ká'an ta'ani ñani yo Gayo ndisá'án xí'ín ndó. Roón kúú ra ni natiin va'a yu'u ve'e ra, ta dión ta'ani kée ra xí'ín ndidaá ka na kúú kuendá Jesús. Ta ká'an ta'ani ñani yo Erasto, ta né'e va'a di'ón ñoo yó'o, ndisá'án xí'ín ndó. Ta ká'an ta'ani ñani yo Cuarto ndisá'án

xí'ín ndó. ²⁴ Ná koo ña maní xí'o Jesucristo, na kúú sato'o yo, xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

Ki'o di'a dándí'i Pablo to'on ká'an na noo tuti yó'o

²⁵ Ío choon noo ndá'a Ndios ña kendakí ná ndo'ó xí'ín to'on va'a dána'i sa'a Jesucristo. Ta to'on va'a yó'o kúú mií mií ña ni na'a Ndios noo yo, tá'an ña ni sa káa de'é nda rá ko ñá'a kava'a ñayuú yó'o. ²⁶ Tído viti kían ni na'a na ña noo yo. Ta ni taa profeta ña noo tuti ií Ndios táto'on ki'o ni sa'anda Ndios, na daá ío kuíí, choon noo ná kee na. Ta viti ni dasa to'on sa'an noo ndidaá ñayuu, dá ná kandísa naan, ta ná kee na choon sa'ándáan. ²⁷ Sa'á ñoó ná natiin na kúú iin tó'ón diní Ndios, na kúú Ndios ndichí, ñaño'ó sa'a Jesucristo ndidaá tá'an kuu. Dión ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f